

Werkzame Elementen 5-18 jaar

Vaak ervaren kinderen met TOS problemen in hun communicatieve participatie en sociaal-emotioneel functioneren.

Voor deze kinderen is er Krachttraining (bij Auris) en STER-training (bij Kentalis).

Kracht- en STER-training zijn kortdurende en oplossingsgerichte behandelingen.

WAT WERKT?

Onderzoek naar de **WERKZAME ELEMENTEN** van de Kracht- en STER-training.

Aanpak:

Er werden in totaal 25 interviews afgenomen bij professionals, kinderen en hun ouders.

Krachttraining

- 7 professionals
- 2 kinderen
- 3 ouders

&

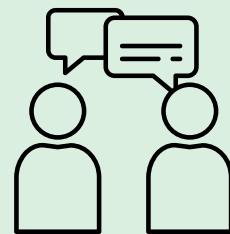
STER-training

- 7 professionals
- 3 kinderen
- 3 ouders

Resultaten:

Voor de Kracht- en STER-training zijn de werkzame elementen verzameld die als positief of negatief ervaren worden door de professionals, kinderen en/of hun ouders. Deze werkzame elementen zijn verdeeld in vier thema's en eventueel subthema's.

WAT WERKT?

Afstemmen van het behandelaanbod

- op het kind
- op het cliëntsysteem
- op de professional

Voorwaarden voor de behandeling

- Duur van de behandeling
- Groepsgrootte en -samenstelling
- Voorbereiding en afronding
- Deskundigheidsbevordering
- Behandelruimte
- Materialen

Behandelmethoden en werkvormen

Therapeutisch klimaat

Wil je meer weten?

Of ben je benieuwd wat de professionals, kinderen en hun ouders zoal hebben gezegd? Klik dan op één van de (sub)thema's om verder te kunnen lezen.

Aanbevelingen

Wil je weten wat dit voor jou betekent? Klik dan hier voor een overzicht van de aanbevelingen en suggesties voor het verbeteren van de inhoud van de behandeling.

Werkzame Elementen

5-18

Inhoudsopgave

Onderzoeksrapportage.....	3
Resultaten Thema 1: Afstemmen van het behandelaanbod	4
Resultaten Thema 2: Voorwaarden voor de behandeling	15
Resultaten Thema 3: Werkzame behandelmethoden en werkvormen.....	25
Resultaten Thema 4: Therapeutisch klimaat.....	27
Conclusie	31
Overzicht: aanbevelingen.....	32
Overzicht: Suggesties voor het verbeteren van de inhoud van de behandeling	35

Onderzoeksrapportage

Introductie

Het project Werkzame elementen 5-18 is een Deelkrachtproject (www.deelkracht.nl) binnen het deelprogramma van TOS 5-18 jaar. Deelkracht is een programma gesubsidieerd door ZonMw en gestart in 2020. Het project Werkzame elementen 5-18 is op 31-12-2022 afgerond.

Het project Werkzame Elementen 5-18 is gericht op het in kaart brengen van de werkzame elementen van de Krachttraining (Auris) en de STER-training (Kentalis). Deze behandelingen richten zich op de communicatieve redzaamheid, participatie en het welbevinden van kinderen en jongeren met TOS. Met werkzame elementen bedoelen we elementen uit de behandeling die binnen elk onderdeel door elke behandelaar worden ingezet (algemene elementen) en ook elementen die gebonden zijn aan specifieke interventies binnen de behandeling (specifieke elementen – zie ook [Taxonomie van elementen](#)). Door het in kaart brengen van de werkzame elementen, en hierdoor te zien wat werkt binnen de behandeling, kunnen behandelaars de behandeling verder aanscherpen met als doel de zorg aan kinderen en jongeren met TOS verder te verbeteren.

Wil je de hele onderzoeksrapportage lezen? Ga dan naar [de website van Deelkracht](#).

Resultaten Thema 1: Afstemmen van het behandelaanbod

Het eerste thema beschrijft de ervaringen van de respondenten met het afstemmen van het behandelaanbod. Om de behandeling goed te laten verlopen is het van belang om deze op een juiste manier af te stemmen. Deze afstemming kan op verschillende manieren en vormt een werkzaam element van de Kracht- en STER-training. De afstemming van het behandelaanbod is onderverdeeld in drie subthema's:

1. Afstemmen op het kind: mogelijkheden, behoeften en interesses
2. Afstemmen op het cliëntsysteem: mogelijkheden en behoeften
3. Afstemmen op de professional: mogelijkheden en interesses

1. Afstemmen op het kind: mogelijkheden, behoeften en interesses

Afstemmen op de mogelijkheden van het kind

Door alle professionals wordt genoemd dat het belangrijk is om in de behandeling af te stemmen op de mogelijkheden van het kind. Volgens hen is dit een zeer werkzaam element van de behandeling. Verschillende aspecten van de behandeling kunnen worden afgestemd op de mogelijkheden van het kind, zoals de doelen, de behandelduur, het type behandeling (individueel of in een groep) en de behandelmethoden en werkvormen. De mogelijkheden van elke kind verschillen, afhankelijk van de leeftijd, het intelligentieniveau, het type en de ernst van de TOS, of er sprake is van meertaligheid of niet, beperkingen op overige ontwikkelgebieden en de persoonlijke sterktes en zwaktes van het kind. De mogelijkheden van het kind worden tijdens de start van de behandeling geïnventariseerd door de professional. Op basis van deze inventarisatie wordt een behandelplan opgesteld met doelen, behandelmethoden en werkvormen die passend lijken bij de mogelijkheden van het kind. Gedurende de behandeling krijgt de professional een steeds beter beeld van de mogelijkheden van het kind en past het behandelplan indien nodig hierop aan.

“Dat je ook in die kennismakingsfase gaat kijken van wat springt er echt uit? [...] En dan stem je ook af met het kind van: Waar zullen we het ook over hebben? Sommige kinderen die willen dan meteen beginnen met opkomen voor jezelf en dan merk je dat ze nog niet helemaal toe zijn aan de emoties bijvoorbeeld.” (Krachttrainer 1)

“Vroeger pakte ik veel meer door en wilde ik het groter maken. En nu probeer ik veel meer zo te blijven dat je gaat dieselen, dat je een soort herhaling gaat geven en dat je hun, dat je toch meer in, door erachter te blijven hè, dat je hun gaat laten bepalen of er nog een stapje in zit.” (STER-trainer 4)

Wat betreft de doelen geven de professionals aan dat ze minder en lagere doelen stellen bij jongere kinderen, kinderen van een lager intelligentieniveau en kinderen met beperkingen op andere ontwikkelgebieden. De opbouw van de doelen is zo dat er gestart wordt met eenvoudigere doelen en wordt opgebouwd naar complexere doelen. Zo oefent de professional binnen de naaste zone van ontwikkeling van het kind.

Ook op het gebied van de behandelduur is het goed om aan te sluiten bij wat het kind aan kan. Bij de STER-training ligt het aantal sessies en de duur van een sessie vast maar bij de Krachttraining kan op basis van de mogelijkheden (en behoeften) van het kind de behandelduur worden aangepast. Bijvoorbeeld als een kind een goede aandacht heeft dan kan een behandelsessie wat langer duren, of als een kind lang nodig heeft om te wennen dan kan het nodig zijn om de behandeling te verlengen met een aantal sessies. Eén van de ouders van de STER-training gaf aan dat het aantal sessies goed paste bij de mogelijkheden van haar kind:

“Vijftien sessies. Nou wel goed, omdat ze op het laatst eigenlijk pas loskwam. Snap je wat ik bedoel? Dat ze toen probeerde te praten. Ik denk als het korter was geweest, dan hadden ze niks uit haar gekregen denk ik.” (Ouder STER-training 3)

Verder is belangrijk om bij de keuze voor een individuele behandeling of groepsbehandeling te kijken naar wat het beste past bij de mogelijkheden van het kind. De respondenten geven aan dat het beter past bij een kind om individueel te werken als hij bijvoorbeeld moeite heeft met concentreren of met durven spreken in een groep. Eén van de STER-trainers noemt dat het voor een kind met veel problematiek beter is om eerst individuele behandeling te krijgen, omdat zo'n kind zich nog niet voldoende kan redden met zijn communicatieve vaardigheden in de groep en de doelen onvoldoende behaald kunnen worden. Bij andere kinderen kan groepsbehandeling juist beter aansluiten, wanneer ze bijvoorbeeld moeite hebben met een te directe aanpak. Het groeps karakter van de STER-training doet volgens de professionals niet af aan het voldoende aansluiten bij de mogelijkheden van de individuele kinderen, mits er sprake is van een geschikte groepsgrootte en -samenstelling.

“Ik denk die 1-op-1 is veel beter voor hem. Dan kan hij zich beter concentreren. Want hij is niet iemand die in een grote groep... ik denk dat hij meer gauw afgeleid gaat zijn. Met die 1-op-1 heeft hij meer resultaat behaald. Dan kan hij zeggen wat hij wil meestal.” (Ouder Krachttraining 2)

“Alleen nee, alleen uh dan klapt ie ook te volgens mij best snel dicht. En als ie in een groep zit dan heeft ie toch een beetje steun.” (Ouder STER-training 2)

“Veel kinderen die ik zie zijn heel belemmerd in een groep. Hè, die vinden het zo moeilijk in een groep en die vinden het dan zo fijn om gewoon eerst even alleen, aandacht alleen te krijgen. Maar ook alleen even te mogen oefenen.” (Krachttrainer 2)

Ook bij de keuze voor bepaalde behandelmethoden en werkvormen kijken de professionals naar wat passend is bij de mogelijkheden van het kind. Ze stemmen het niveau van de werkvorm af op wat het kind kan of nog net niet kan. Er kan bijvoorbeeld gekozen worden voor een werkvorm waar het kind al goed in is zodat hij plezier beleeft en een succeservaring opdoet. Of voor een moeilijkere werkvorm net boven het niveau van het kind, zodat hij ervan kan leren. Verschillende professionals noemen dat het vooral werkzaam is als werkvormen worden afgewisseld.

“Soms kan het ook zijn dat je bijvoorbeeld wel hetzelfde doel hebt bij bijvoorbeeld twee verschillende kinderen maar dat je een andere weg hebt hoe je er komt. Dat er bij het ene kind past bijvoorbeeld een creatieve werkvorm veel meer en bij het andere past veel meer een andere werkvorm, dat je het meer in spel gaat doen of dat je veel meer met lichaamsgerichte oefeningen aan het werk gaat.” (Krachttrainer 7)

“Elk kind heeft wel ergens zijn krachten of talenten. ... Dus het is ook heel leuk dat ieder wel, door die afwisseling ja soms vind je iets minder leuk, maar ja, of ben je ergens minder goed in. Maar dan komt er weer een andere opdracht waar je dan wel weer goed in bent. En zo dwing je kinderen ook om elkaar te helpen.” (STER-trainer 1)

Bij de Krachttraining kiest de professional zelf de werkvormen uit. Bij de STER-training zijn de werkvormen beschreven in een handleiding. Verschillende ouders en kinderen geven aan dat het niveau van de werkvormen goed afgestemd is op de mogelijkheden van het kind. Eén ouder merkt daarentegen op dat een aantal oefeningen te moeilijk was.

Onderzoeker: "Er was ook wel iets moeilijk?"

Cliënt: "Ja."

Onderzoeker: En was dat dan ook stom? Of vond je dat dan toch ook wel weer leuk omdat het moeilijk was?

Cliënt: "Vond wel leuk."

(Cliënt STER-training 1)

"Voorbeeldzinnen had ie ja dat dat vond ie gewoon wel moeilijk maar dat dat klopt ook wel omdat dat bij zijn TOS hoort hè?" (Ouder STER-training 2)

De ondervraagde STER-trainers noemen verschillende werkvormen die zij op het gebied van het niveau niet goed vinden aansluiten op de mogelijkheden van hun kinderen. Meestal komt dit door het gebruik van abstracte taal, zoals bij de boomoefening en de psycho-educatie. Ten slotte gaat het om kinderen met een TOS, waarbij het belangrijk is om het taalaanbod af te stemmen op hun mogelijkheden. De professionals proberen de oefeningen dan zo goed mogelijk aan te passen zodat de kinderen het wel begrijpen.

"De oefeningen die erin staan, die neem je wel als leidraad, maar die kan je, ja, niet altijd één op één overnemen omdat het niet helemaal passend is, vaak. Je wilt toch een beetje aanpassen aan de kinderen die je hebt en ik vond qua TOS vond ik het soms echt wel een beetje te abstract. [...] Sommige dingen zijn gewoon echt best wel ingewikkeld. En dan heb je ook echt gewoon veel taal nodig om uit te leggen wat je bedoelt. En ja, je merkt gewoon dat ze dat, ze haken gewoon af." (STER-trainer 3)

Met passend taalaanbod begrijpen de kinderen de inhoud beter en kunnen ze hun aandacht beter bij de behandeling houden. De professionals noemen dat zij tijdens de behandeling onder andere letten op een vertraagd spreektempo, een aangepast taalniveau en het geven van niet te veel talige informatie tegelijkertijd. Bijna alle professionals noemen dat het geven van visuele ondersteuning bij deze doelgroep belangrijk is, bijvoorbeeld in de vorm van afbeeldingen en uittekenen. Sommige professionals zetten ook ondersteunende gebaren in.

"Het tempo van informatie geven ligt echt veel lager en je gaat alles visueel maken en, hè, klein en behapbaar houden. [...] Ik pas alternatieve of ondersteunende communicatievormen toe naast gesproken taal, die is heel belangrijk omdat kinderen de gesproken taal vaak zo moeilijk vinden." (Krachttrainer 3)

Een aantal ouders geeft aan tevreden te zijn met de manier waarop de professional het taalaanbod afstemde op hun kind.

"Ja, want er wordt natuurlijk ook al wel veel met spelletjes geoefend en met plaatjes en kaartjes. En, nee vond ik goed op aansluiten." (Ouder Krachttraining 1)

Aanbevelingen:

- Stem de doelen af op de mogelijkheden van het kind op het gebied van aantal, opbouw en niveau;
- Stem de duur van de sessie en het aantal sessies af op de mogelijkheden van het kind (Krachttraining);
- Stem het type behandeling (groep of individueel) af op de mogelijkheden van het kind;
- Stem het niveau en de soort werkvormen af op de mogelijkheden van het kind. Wissel af in werkvormen;
- Stem het taalaanbod af op de mogelijkheden van het kind en geef visuele ondersteuning.

Afstemmen op de behoeften van het kind

Behalve afstemmen op de *mogelijkheden* van het kind (wat kan het kind?), vinden de respondenten het ook erg belangrijk dat de behandeling wordt afgestemd op de *behoefte* van het kind: wat heeft het kind nodig? De behoeften van het kind worden uitgevraagd bij de hulpvraag. De behoeften van het kind zullen regelmatig aansluiten bij de mogelijkheden, maar niet altijd. Sommige professionals geven aan dat de ouders of het kind soms een hulpvraag hebben die niet passend is bij de mogelijkheden van het kind. Ook noemt een aantal professionals dat niet alleen het systeem een hulpvraag moet hebben maar dat het ook belangrijk is dat het kind een hulpvraag heeft.

“Wat heel erg nodig is, is sowieso dat het kind wat je behandelt, dat die iets wil zeg maar. Dus de ouders kunnen wat willen, de leerkrachten kunnen wat willen. Maar ik zoek altijd eerst van wat wil jij?” (Krachttrainer 3)

“Daar eindig ik ook altijd mee. Van nou, hoe vond je het, kom je de volgende keer weer en waar zou je dan aan willen werken?” (Krachttrainer 6)

De kinderen die de STER-training hebben gedaan, hebben de behoefte om de behandeling samen met andere kinderen te doen. Dit zorgt ervoor dat ze leren om samen te werken en om te durven praten in een groep.

Ouder: “Maar vond je het fijn met [Kind 1] en [Kind 2]?”

Cliënt: “Ja.”

Onderzoeker: “Oké.”

Ouder: “Of wilde je liever alleen?”

Cliënt: “Ik wil niet alleen.”

(Cliënt STER-training 1)

Onderzoeker: “Kun je nu ook beter praten of samenwerken met andere kinderen?”

Cliënt: “Uhm ja dat denk ik, ja dat is wel beter gegaan.”

Onderzoeker: “Oke. En je kan ook beter zeggen wat je wel en wat je niet wil?”

Cliënt: “Ja.”

(Cliënt STER-training 2)

De kinderen die de Krachttraining hebben gedaan, geven juist aan dat zij de behoefte hebben om de behandeling alleen te volgen. Dit geeft hen onder andere de mogelijkheid om bijvoorbeeld beter na te kunnen denken.

Onderzoeker: “En vond je het fijn om de Krachttraining alleen te doen?”

Cliënt: “Ja.”

Onderzoeker: “Ja? Of zou je het liever samen met andere kinderen willen doen?”

Cliënt: “Nee.”

Onderzoeker: “Nee? Waarom vond je het fijn om alleen te doen?”

Cliënt: “Want, ik vind het gewoon leuk om alleen te doen met [naam Krachttrainer].”

(Cliënt Krachttraining 1)

Het is opvallend dat kinderen die een individuele behandeling hebben gevolgd juist aangeven dat ze dit fijn vinden, terwijl kinderen die een groepsbehandeling hebben gevolgd zeggen dit prettig te vinden. Dit is mogelijk te verklaren omdat de kinderen geen vergelijkingsmateriaal hebben en niet weten hoe het geweest zou zijn als ze de behandeling met andere kinderen hadden gedaan of vice versa. Zo noemt een Krachttrainer dat het sommige kinderen misschien juist geholpen zou hebben om de behandeling in een groep te volgen.

"Voor bepaalde cliënten zou het in een groep ook echt wel fijn kunnen zijn, of misschien een aantal sessies in een groep bijvoorbeeld. Ja heb ik niet zozeer nog extra benoemd net, maar ik denk dat dat voor heel veel kinderen juist wel heel fijn is. Omdat ieder kind net weer een andere hulpvraag heeft, of er zit net wat anders onder of achter ook, waardoor die dat laat zien." (Krachttrainer 4)

Verskillende Krachttrainers geven aan het belangrijk te vinden om de opbouw van de behandeldoelen aan te passen aan de behoeften van het kind. Zo kijken sommige Krachttrainers naar wat het kind op dat moment het meeste nodig heeft en wat er speelt. Een andere Krachttrainer geeft aan wel een vaste volgorde te hebben waar ze van afwijkt op het moment dat het kind nodig heeft.

"Dus je hebt altijd denk ik wel voor jezelf een soort van lijn, maar ik laat het kind altijd wel meer leiden." (Krachttrainer 4)

"Dat ligt er vooral een beetje aan wat er op dat moment het meeste speelt bij het kind, waar het kind op dat moment het meeste last van heeft bijvoorbeeld. Of waar het kind hard mee bezig is. Daar start ik mee. Want dat is dan, ja, dat is dan waar het kind het meeste, wat het kind het meeste nodig heeft, waar de meeste behoefte ligt. Dus daar start ik mee." (Krachttrainer 7)

Zowel de Krachttrainers als de STER-trainers benoemen het belang van een vaste structuur in de behandeling. Volgens hen vinden veel kinderen het belangrijk dat de inhoud voorspelbaar en duidelijk is. Door vast te houden aan een vaste structuur, proberen de professionals hieraan tegemoet te komen.

"Per sessie van begin, midden, eind zeg maar, hoe ziet dat eruit. Ik denk nou, dat je wel, ik denk wel dat belangrijk is dat je heel voorspelbaar bent voor de kinderen." (Krachttrainer 7)

"Ik vond het wel mooi dat daar juist wel een redelijk strak stramien in zit. Want ja, onze kinderen houden gewoon echt van duidelijkheid. Dus wij maakten ook altijd het programma even visueel op het bord. En daar zat altijd natuurlijk diezelfde vaste lijn in." (STER-trainer 8)

Aanbevelingen:

- Stem de behandelmethoden, behandeldoelen en werkvormen af op de behoeften van het kind;
- Zorg voor een vaste structuur in de behandeling.

Afstemmen op de interesses van het kind

Behalve afstemmen op de mogelijkheden en behoeften van het kind, is het ook belangrijk om behandelmethoden en werkvormen te kiezen die passen bij de *interesses* van het kind. Als het kind geïnteresseerd is en plezier heeft tijdens de behandeling, dan zal hij meer betrokken zijn en is de kans groter dat behandeldoelen worden behaald. Eén van de Krachttrainers geeft aan dat als een kind niet betrokken is en niet geïnteresseerd is, dat je dan ook niet zoveel kan in de behandeling, ook al heeft het kind er wel behoefte aan.

Alle kinderen noemen dat zij de Kracht- of STER-training leuk vonden en geven aan dat ze de spelletjes het leukste vonden om te doen. Eén van de kinderen die de Krachttraining volgde, benoemt ook nog specifiek het maken van een trotsdoosje als leukste activiteit. Verschillende kinderen geven aan dat geen enkel onderdeel van de behandeling niet leuk was. Toch geeft een kind dat de STER-training heeft gevolgd aan het praten over de thuisopdrachten niet zo leuk te vinden. Ook de ouders geven aan dat hun kinderen met veel plezier naar de behandeling gingen. Een ouder vermeldt dat hun kind altijd heel betrokken meedeed, behalve tijdens één sessie waar hij de inhoud moeilijk vond.

Onderzoeker: “Wat vond je het allerleukste om te doen tijdens de Krachttraining?”

Cliënt: “Meestal spelletjes.”

Onderzoeker: “En welk spelletje?”

Kind: “Ze had zo’n bordspel. En er was ook iets met kaarten. Wat er gebeurt enzo. En wat je dan kan doen. En moest ik dingen opschrijven. Maar eigenlijk alles.”

(Cliënt Krachttraining 2)

“Ik moet zeggen als je kind dan ook betrokken meedoet en je merkt dat er veranderingen geeft dan is het voor de ouders zelf natuurlijk ook een stuk fijner, als je merkt dat je kind er wat van leert en er plezier in heeft.” (Ouder STER-training 2)

Verschillende professionals noemen dat het werkzaam is voor de behandeling als het kind het leuk vindt en er plezier in heeft. Zij passen de behandeling daarom waar mogelijk aan op de interesses van het kind en proberen het spelenderwijs aan te pakken. Dit vergt creativiteit van de professionals. Sommige onderdelen van de behandeling vinden de kinderen minder leuk, maar voeren de professionals toch uit omdat ze wel aansluiten bij de behoeften van het kind. Volgens de Krachttrainers vinden de kinderen met name oefeningen vanuit speltherapie en PMT leuk. Volgens de STER-trainers vinden de kinderen met name de samenwerkingsopdrachten en de grenzopdracht leuk.

“Je moet ook heel erg kijken naar dit kind. Dit individu. Ik sprak net ook een kind en ja, die is helemaal niet van de kaartjes en dat soort dingen. Dus ik moet iedere keer improviseren, creatief zijn om te kijken naar hoe kan ik toch wel ja, wat dingen aanbieden ook?” (Krachttrainer 1)

“Het stukje luisteren en praten is ook heel belangrijk omdat het ook gaat om die communicatie. Maar daar merk je wel bij dat kinderen dat weer minder leuk vinden. En als ze het dan in een spelvorm mogen doen, ... dan vinden ze het wel weer leuk. Dan zit het in de spelvorm. Dus op het moment dat ze het leuk vinden helpt dat ook bij het leren.” (STER-trainer 6)

Aanbevelingen:

- Stem de behandelmethoden en werkvormen af op de interesses van het kind.

2. Afstemmen op het cliëntsysteem: mogelijkheden en behoeften

Afstemmen op de mogelijkheden van het cliëntsysteem

Binnen de behandeling is het van belang om de mate van en het type begeleiding aan te passen aan de mogelijkheden van het cliëntsysteem. Professionals geven aan dat een goede samenwerking met de ouders ervoor zorgt dat doelen gemakkelijker worden behaald. Hiervoor is het van belang om ouders goed mee te nemen in het vinden van de juiste oefenmomenten, zodat zij meer mogelijkheden zien en hebben om thuis te oefenen. Wanneer ouders deze mogelijkheden niet hebben, is het werkzaam om een systeemgericht behandelaar (SGB-er) in te zetten om de transfer naar thuis te bevorderen en doelen te behalen.

“Maar het zou kunnen, maar ook motivatie van ouders speelt denk ik ook mee. Van zien zij zelf inderdaad ook dat het heel belangrijk is en hebben zij ook voldoende capaciteit zeg maar om het te kunnen oefenen.” (STER-trainer 5)

“Maar je ziet wel verschil in het behalen van die doelen. Dus we hebben ook echt wel, ehm, en dan maakt het wel verschil. Want ik heb bij de vorige groep heb ik doordat er ziekte was binnen de SGB-ers [specialistische gezinsbegeleiders], zijn bij sommigen dus ook geen SGB-ers betrokken geweest. Waardoor er eigenlijk ook minder transfer was thuis. En dat is niet voor elk kind heel belangrijk, maar voor sommigen juist wel, waar dingen spelen.” (STER-trainer 6)

Daarnaast draagt de mogelijkheid om huiswerkopdrachten te doen bij aan de werkzaamheid van de behandeling. Wanneer ouders hier samen met hun kind veel aandacht aan besteden, worden doelen ook eerder behaald en wordt sneller vooruitgang opgemerkt. De regelmatige afstemming met ouders draagt bij aan de transfer van de geleerde vaardigheden naar buiten de behandeling. Een betrokken cliëntensysteem is hiervoor van belang. Hierbij is het noodzakelijk dat de professional afstemt op wat mogelijk is voor de ouders.

“Nou je merkt echt de kinderen die het wel daar thuis aan toe komen met ouders, waarvan de ouders heel erg betrokken zijn, daarbij merk je echt vooruitgang.” (STER-trainer 5)

“En ja voor ons, omdat wij ermee werken is het voor ons heel makkelijk om te bedenken oh zo kun je het thuis toepassen. Maar ouders die zien dat misschien best wel als een obstakel he. Ik denk, nou tijdens het eten kun je al heel veel dingen oefenen bijvoorbeeld. Ouders zien het misschien meer als we moeten met het mapje gaan zitten, een kwartier oefenen en kunnen het niet echt toepassen in de vrije situatie.” (STER-trainer 5)

“Ja precies. Dus nu informeer ik ouders altijd hoor over wat we doen en hoe dat gaat en zodat ze daarop kunnen aansluiten. Dus dat is sowieso, ja je kan niet een kind behandelen zonder het systeem daaromheen. Dus dat vind ik wel echt een hele belangrijke. En ook de leerkracht of de AB-er of wie er dan ook nog bij betrokken is.” (Krachttrainer 3)

Ook de ouders zelf geven aan dat de huiswerkopdrachten nuttig kunnen zijn, maar geven ook aan dat het fijn is als de huiswerkopdrachten goed zijn afgestemd op wat zij aankunnen. Voor sommige ouders zijn de huiswerkopdrachten soms nog wat lastig. Daarnaast is het belangrijk dat taal voor ouders visueel wordt ondersteund en dat zij af en toe aan de hand moeten worden genomen door de opdrachten heen. Op deze manier wordt er beter afgestemd op de mogelijkheden die ouders hebben en dit leidt tot meer wederzijds begrip. De gelijktijdige ouderbehandeling met psycho-educatie zou hier een bijdrage aan kunnen leveren.

“En dat je, dat we vaak toch de misvatting maken dat we denken dat mensen [ouders] die het allemaal wel begrijpen, dat die het dus dan ook wel doen.” (STER-trainer 4)

Aanbevelingen:

- Zorg ervoor dat de oefenmomenten thuis praktisch kunnen worden ingezet;
- Zet een gezinsbegeleider in bij gezinnen waar deze ondersteuning nodig is;
- Geef ouderbehandeling met psycho-educatie;
- Zorg voor een wekelijkse terugkoppeling aan het cliëntensysteem.

Afstemmen op de behoeften van het cliëntensysteem

Het is binnen de behandeling ook van belang om af te stemmen op de behoeften van het cliëntensysteem. Verschillende ouders hebben specifiek aangegeven wat zij graag wilden bereiken met de Kracht- of STER-training. Zo had bij de Krachttraining een ouder de behoefte om meer inzicht te krijgen in hun kind met TOS en het vergroten van de mate van zelfstandigheid. Een andere ouder had juist de behoefte handvatten te krijgen hoe het kind om kon gaan met zijn emoties. Na de Krachttraining heeft deze ouder hierin een beter inzicht gekregen en is de hulpvraag beantwoord. Eén ouder, van wie het kind de STER-training heeft gevolgd, wilde graag dat de sociaal-emotionele ontwikkeling en de communicatieve vaardigheden van het kind verbeterden. De ouder gaf aan dat de STER-training heeft geholpen naar stappen in de goede richting. Het kind heeft door de behandeling meer inzicht in zichzelf gekregen.

“Ja om te meer inzicht te krijgen van hem. Hoe dat hij moet een beetje zelfstandig zijn.” (Ouder Krachttraining 3)

“Maar we weten nou hoe we ermee moeten omgaan.” (Ouder Krachttraining 2)

“Onze hulpvraag is omdat wij gewoon merken dat hij. Ja wij wilden dus zijn sociaal-emotionele ontwikkeling sterker maken. En ook de communicatieve vaardigheden. Inderdaad. Het kwam voort uit het leren conflictjes met leeftijdsgenoten adequaat op te lossen.” (Ouder STER-training 1)

Hoewel de professionals aangeven regelmatig af te stemmen op de behoeften van de ouders, is het soms voor professionals niet helemaal mogelijk om tegemoet te komen aan alle behoeften. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als de hulpvraag te groot is of onhaalbaar.

“En sommige ouders blijven een beetje hangen in, of hangen, soms krijg ik een hulpvraag waarvan ik denk ja weet je, dit is TOS. Of dit is het kind. Dus willen jullie dat ik dit verhelp? Een beetje ASS-kenmerken bijvoorbeeld. Dat kom ik ook nog wel tegen en dan, eigenlijk is de hulpvraag van ouders ‘haal dit weg’.” (Krachttrainer 5)

Verschillende ouders vonden de ouderbegeleiding in de vorm van psycho-educatie helpend tijdens de behandeling. Hoewel dit voor sommige ouders een herhaling kan zijn, geeft dit andere ouders de ruimte om vragen te stellen en extra informatie over TOS te ontvangen. De adviezen waren fijn voor ouders. Daarnaast gaf een ouder aan dat het prettig is om de zorgen te kunnen uiten naar iemand anders.

“Beetje advies enzo. Al die dingen dat ze geven wat je moet doen, die adviezen. Ik ben wel blij daarmee. Ik heb het eindresultaat gezien. Goed hoor. Ik ben echt blij ermee. Op een gegeven moment weet je soms niet wat je met een situatie aan moet. Ik ben wel blij dat ik hulp heb gekregen.” (Ouder Krachttraining 2)

“Het was heel fijn. Qua informatie over TOS is natuurlijk wel een herhaling. Maar er zijn natuurlijk ook in zijn... Nou goed een peuter en een kind van negen is natuurlijk weer een hele fase. Dus dan heb ik toch wel weer nieuwe vragen die ik kon stellen. Ik vond het ook wel fijn om het eigenlijk weer met iemand over mijn zorgen te hebben. Ik vond het wel fijn.” (Ouder STER-training 1)

Om de behandeling goed te laten verlopen, is regelmatige afstemming en communicatie met ouders een belangrijk element. Hier worden ouders op de hoogte gesteld van wat er in de behandeling gebeurt en weten de professionals hoe het thuis eraan toe gaat. Voor ouders is regelmatig contact met de professional daarom belangrijk. Verschillende ouders geven daarom aan dat zij zoveel mogelijk aanwezig willen zijn bij deze gesprekken om hierdoor op de hoogte te zijn. Echter, de behoeften van de ouders passen niet altijd binnen hun mogelijkheden. Zo is de betrokkenheid voor ouders in alle drukte soms lastig. Toch staat het belang van het kind staat voorop. Om die reden proberen verschillende ouders regelmatig contact te hebben met de professionals, zodat ze meer inzicht in de behandeling en de ontwikkeling van het kind krijgen. Daarnaast geeft een ouder van de Krachttraining aan dat zij geen wekelijks contact heeft gehad en hierdoor weinig op de hoogte was van wat er in de behandeling gebeurde.

“Ik had geen gesprek gehad elke week. Dus ook niet wat hebben ze gedaan.” (Ouder Krachttraining 3)

“Nou ik heb het hartstikke druk hoor dat mag je gerust weten maar wij zijn wel ouders wij zetten ons er wel voor om zoveel mogelijk bij alle gesprekken aanwezig te zijn. Uh uh ja kijk als het niet kan, dan kan het niet. Uh maar ja ik vind wel dat is dat is dat is wel belangrijk en dat hoort er ook gewoon bij.” (Ouder STER-training 2)

“We hebben natuurlijk wel bewust voor gekozen om dit aan te gaan dus dan wil ik ook echt alles uithalen. Ook voor hem. Dus dan begrijp ik ook dat we als ouders ook gewoon betrokken moeten zijn. En dat we echt in contact moeten blijven. Ja zeker.” (Ouder STER-training 1)

Naast regelmatig contact met de professional wordt de betrokkenheid van ouders ook vergroot door het maken van huiswerkopdrachten. De reacties op het maken van de huiswerkopdrachten waren wisselend. Ouders geven aan het leuk te vinden de huiswerkopdrachten met hun kind samen te doen, omdat ze zo kunnen zien wat er in de behandeling wordt gedaan. Ook kunnen ze op deze manier extra met hun kind oefenen. Toch was het voor sommige ouders ook lastig: soms was het niet helemaal duidelijk hoe de huiswerkopdrachten gemaakt moesten worden en hoe de ouders hierin goed kon ondersteunen. Dit toont aan dat de behoeften van de ouder soms niet helemaal overeenkomen met de mogelijkheden. Daarom is extra begeleiding of ondersteuning in deze situaties wenselijk.

“Ja, wel leuk. Leuk om te doen. Ook omdat je dan een beetje samen met [naam kind] natuurlijk kan doen. En omdat je er ook niet bij bent bij die gesprekken, zie je het thuis dan ook een beetje hoe of wat.” (Ouder Krachtraining 1)

“Dat [huiswerkopdrachten] vond ik soms ook lastig. Omdat ik. Het is. Het liet me ook wel weer inzien van oh het is toch weer heel ingewikkeld om toch op een goede manier aan te sluiten bij hem. Mag het toon zijn? Mag het de woorden zijn? Maar ook weer nadenken over wat hij wel of niet begrijpt. Ga ik te snel? Ga ik te langzaam?” (Ouder STER-training 1)

Ook professionals proberen manieren te verzinnen om goede begeleiding te bieden bij de huiswerkopdrachten. Een STER-trainer maakte bijvoorbeeld gebruik van spraakberichten.

“ We hebben wel een heel werkzaam element gevonden en dat ik daar, iedere sessie, maakte ik echt een juweel van een spraakbericht. En ik en mensen vonden dat hilarisch. Dus die hingen echt aan mijn lippen want dan ging ik echt door die ruimte wandelen en dan een flap-over met een foto erbij en dan... en dan zei die, ja dat werkt. Want we hebben het allemaal zo druk. En dan zien we het een beetje voor ons.” (STER-trainer 4)

Een ouder van de STER-training merkt op dat het huiswerk bij andere kinderen thuis eigenlijk niet werd gedaan. Hoewel deze opdrachten niet verplicht zijn, is het maken van deze opdrachten wel van belang. De ouderbetrokkenheid en motivatie is hierdoor sterk wisselend binnen een groep kinderen. Deze ouder wil graag dat andere ouders meer betrokken zijn in het behandeltraject.

“En de opdrachten die natuurlijk ook niet verplicht zijn om te maken maar natuurlijk wel handig is voor je kind als herhaling en... Dat heb... Ik ben... Ik hoor... Dan hoor ik achteraf dat ook de enige ouder ben die het mijn kind heeft gedaan en dat vind ik ook heel jammer. Ik denk van als je het effect wil hebben van het groepsproces waar [...] dan? Dat vind ik wel jammer.” (Ouder STER-training 1)

“Maar ook misschien voorwaarde stellen om dat voor dat ouders meedoen. Ik denk er zijn zoveel wachtlijsten en er zijn genoeg ouders die het misschien wel willen doen. Ik mis toch wel betrokkenheid. En ook ja. Vind ik jammer.” (Ouder STER-training 1)

Aanbevelingen:

- Stel ouders wekelijks op de hoogte over de behandeling;
- Begeleid ouders in het doen en maken van huiswerkopdrachten;
- Stel voorwaarden dat ouders betrokken blijven in het behandeltraject.

3. Afstemmen op de professional: mogelijkheden en interesses

Afstemmen op de mogelijkheden van de professional

Voor de professionals is het van belang om werkvormen te kiezen die passend zijn binnen de mogelijkheden van de professional. Hierbij moet rekening worden gehouden met de vooropleiding en voorkennis. De professionals geven daarom aan dat iedereen de behandeling op zijn of haar eigen manier vormgeeft, omdat iedereen een andere achtergrond heeft.

“En, maar ik denk uiteindelijk, ja, moet je het zelf neer gaan zetten. En ook een beetje zoeken naar want iedereen doet het ook een beetje op zijn eigen manier. Van welke werkvormen passen dan goed bij mij en welke passen bij iemand anders. En ja iedereen heeft ook een andere achtergrond. Want de ene heeft orthopedagogiek, de ander psychologie, de ander beeldende therapie. Dus een beeldend therapeut zal veel meer waarschijnlijk met creatieve materialen doen.” (Krachttrainer 7)

In het geval van de STER-training wordt de behandeling gegeven door twee professionals. Hierbij is het belangrijk met wie een duo gevormd wordt, afhankelijk van elkaars voorkennis of opleiding. Het is fijn dat één van de STER-trainers logopedist is om de talige kant goed te stimuleren en dat de andere STER-trainer de sociale-emotionele aspecten kan meenemen. Volgens de meeste STER-trainers vormt een logopedist samen met een professional met een andere achtergrond een fijne combinatie. Behalve het samenstellen van het trainersduo op basis van achtergrond, is het ook belangrijk dat de twee professionals goed met elkaar kunnen samenwerken. Een prettige samenwerking, waarbij het trainersduo een goed team vormt, zorgt ervoor dat zij de STER-training beter en plezieriger vorm kunnen geven.

“Ja en ik deed het samen met de PMT-er [psycho-motorisch therapeut] en dat was ook wel meerwaarde. Want beiden heb je natuurlijk, kijk als je zo’n anderhalf uur of 5 kwartier training geeft, dan heb je een aantal dingen voor te bereiden. En het een ligt dicht bij wat een PMT-er doet, het ander ligt dicht bij wat een logo [logopedist] doet. En ja, dat verliep zo leuk. En je gebruikt elkaar in de rollenspellen, dus dat is echt eh, was een fijne combi met logo/PMT-er als trainer.” (STER-trainer 1)

“Nou ik denk dat de combinatie van een trainer en een logo wel fijn is. Omdat de trainer echt wel, nou ja wat idee heeft over de sociaal-emotionele kant. Ik toch echt wel meer op die taal zit en daarin dingen zie die kunnen verbeteren en ook weer andere manieren heb om daarmee om te gaan. Dus dat is wel een mooie combinatie.” (STER-trainer 3)

“Want het is wat dat betreft wel intensief. En dan is het fijn als je het met iemand geeft, nou ja, waarbij je echt denkt van he, we zijn wel een team. En nou, als je dat hebt, dan kost dat minder energie en ja, blijft gewoon dan superleuk om te geven” (STER-trainer 6).

Aanbevelingen:

- Kies behandelmethoden en werkvormen die aansluiten bij de mogelijkheden van de professional.
- Het trainersduo moet bestaan uit één logopedist en een professional met een andere achtergrond (STER-training);
- Het trainersduo moet inhoudelijk goed op elkaar afstemmen (STER-training);

Afstemmen op de interesses van de professional:

Voor de professionals is het van belang om werkvormen en behandelmethoden te kiezen die passend zijn bij hun eigen interesses. Zo kan iedere professional op zijn eigen manier de behandeling vormgeven. Als iets goed bij de professional past, kan dit op een enthousiaste manier worden overgebracht in de behandeling. Zo geeft een Krachttrainer aan dat het niet werkt wanneer iemand iets gekunsteld probeert neer te zetten, wat niet bij diegene past.

“Ik denk ook hoe je als mens denk ik ook gewoon, net wat ik net al aangaf, ik hou heel veel van creativiteit, dus dat vind ik ook erg leuk om dat in te zetten, dus dat is bij mij heel erg heerlijk om op die manier te werken met de kinderen.” (Krachttrainer 7)

“Iedereen doet het ook een beetje op zijn eigen manier. Van welke werkvormen passen dan goed bij mij en welke passen bij iemand anders.” (Krachttrainer 7)

Aanbevelingen:

- Kies een werkvorm en behandelmethode die bij de interesse van de professional past;
- Kies een werkvorm en behandelmethode waar de professional enthousiast van wordt.

Conclusie van dit thema

Volgens de respondenten is het afstemmen van het behandelaanbod op het kind, het cliëntsysteem en op de professional een belangrijk werkzaam element van de Kracht- en STER-training. Verschillende aspecten van de behandeling kunnen worden afgestemd, zoals de doelen, de behandelmethoden, de werkvormen, het taalaanbod, het type behandeling (individueel of in een groep) en de behandelduur (bij de Krachttraining). Door de behandeling op maat te maken voor het kind, het cliëntsysteem en de professional is de kans op een succesvolle behandeling groter. Bij het afstemmen op het kind is het belangrijk om te kijken naar de mogelijkheden (wat kan het kind?), de behoeften (wat heeft het kind nodig?) en de interesses (wat vindt het kind leuk?). Goed afstemmen op de mogelijkheden zorgt voor veiligheid en vergroot de kans op succeservaringen. Goed afstemmen op de behoeften zorgt voor een meer doeltreffende behandeling. Goed afstemmen op de interesses zorgt voor meer betrokkenheid.

Bij het afstemmen op het cliëntsysteem is het belangrijk om te kijken naar de mogelijkheden en behoeften van de ouders, de leerkracht en eventueel de behandelend logopedist. De samenwerking met het cliëntsysteem zorgt ervoor dat er transfer plaatsvindt van de geleerde vaardigheden naar buiten de behandelsetting. Door regelmatig contact met het cliëntsysteem en afstemmen op hun mogelijkheden en behoeften wordt de betrokkenheid vergroot. De kans is dan groter dat zij thuis en op school oefenen met het kind en na de behandeling voldoende handvatten hebben om het kind verder te begeleiden.

Soms is er een conflict tussen bijvoorbeeld de behoeften van het kind en de interesses van het kind, of tussen de behoeften van het cliëntsysteem en de mogelijkheden van het kind. Het is dan de taak van de professional om een zo goed mogelijke keuze te maken in het behandelaanbod en om hier duidelijk over te communiceren. Dit kan een uitdaging zijn. Behalve het afstemmen op het kind en het cliëntsysteem is het ook belangrijk het behandelaanbod af te stemmen op de mogelijkheden en interesses van de professional. Als professionals bedreven zijn in de behandelmethoden en werkvormen die ze inzetten en als ze hieraan plezier beleven, kunnen zij de behandeling beter vormgeven.

Resultaten Thema 2: Voorwaarden voor de behandeling

Het tweede thema beschrijft de ervaringen van de respondenten met de voorwaarden die nodig zijn voor de behandeling. Om de behandeling inhoudelijk goed vorm te kunnen geven moet er aan verschillende praktische voorwaarden worden voldaan. Deze voorwaarden zijn onderverdeeld in zes subthema's en vormen werkzame elementen van de Kracht- en STER-training:

1. Duur van de behandeling
2. Groepsgrootte en -samenstelling
3. Voorbereiding en afronding
4. Deskundigheidsbevordering
5. Behandelruimte/locatie
6. Materialen

1. Duur van de behandeling

Het eerste subthema betreft de ervaringen van de respondenten met de duur van de behandeling. Het is belangrijk dat de gestelde behandeldoelen binnen het tijdsbestek voldoende behaald kunnen worden. De respondenten is daarom gevraagd naar hun mening over het aantal sessies en de duur van een sessie.

De Krachttrainers zijn erg tevreden over het gemiddelde aantal behandel sessies. Voor de Krachttraining zijn dit er tien tot vijftien. De Krachttrainers geven aan zo'n vijftien behandel sessies zeker nodig te hebben. Het behalen van de behandel doelen binnen het bestaande aantal sessies is beter mogelijk als het cliëntsysteem betrokken is en als de behandeling wekelijks kan plaatsvinden. Voor de Krachttrainers is het tevens fijn als ze de ruimte hebben om eventueel meer behandel sessies toe te voegen indien dit nodig is. Het is in zo'n situatie dan wel belangrijk om te bepalen of Krachttraining het best passend is voor het kind. Kinderen met bredere problematiek kunnen dan eventueel worden doorverwezen naar een andere hulpverlening. De ouders en kinderen vinden het aantal behandel sessies over het algemeen ook genoeg. Eén ouder geeft aan dat de gestelde doelen binnen deze behandel sessies behaald waren.

“Dat vind ik wel een beetje te veel gevraagd voor 15 keer als ouders daar ook niet heel actief mee bezig zijn. Als ouders er wel actief mee bezig zijn dan merk je daar al een groot verschil in.” (Krachttrainer 5)

“Het houdt me ook scherp om het kort te houden. Of he, omdat je dan ook gewoon, je geeft even een zetje en dan gaat het kind weer op eigen kracht verder.” (Krachttrainer 3)

“Ja, ik denk dat je ook weer niet te lang mee moet doorgaan. Als je eenmaal je doelen een beetje behaald hebt, dan is het ook goed. En dan hoef je daar ook niet verder op door te gaan. Dan is het gewoon aan [naam kind] zelf om verder te gaan met haar doelen.” (Ouder Krachttraining 1)

De behandel sessies van Krachttraining duren gemiddeld zo'n drie kwartier tot één uur. De Krachttrainers ervaren dit als een prettige duur. De behandel sessies zijn intensief voor de Krachttrainer en het kind en daarom is de duur van een sessie voldoende en moet deze niet langer zijn. Daarnaast is het belangrijk om rekening te houden waar het kind behoefte aan heeft.

“Ik zit meestal toch wel tegen een uur aan. Maar ja, weet je, we hebben het er wel vanochtend toevallig kritisch over gehad van misschien ook gewoon proberen om 'm iets korter te houden. Ook qua aandachtspanne voor het kind. [...] Dus ik denk dat drie kwartier tot een uur een heel goeie tijd is.” (Krachttrainer 7)

De STER-trainers geven aan dat het fijn zou zijn als er meer behandelsessies waren, met name om ervoor te zorgen dat de geleerde vaardigheden beter toegepast kunnen worden in het dagelijks leven. De transfer van geleerde vaardigheden naar buiten de behandeling is volgens de STER-trainers namelijk vaak nog lastig. Omdat er over het algemeen te weinig behandelsessies zijn is er ook weinig tijd om geoefende vaardigheden extra te kunnen herhalen. Echter, de meeste ouders en kinderen vonden het aantal behandelsessies van de STER-training wel voldoende. Eén ouder vond het aantal sessies veel te kort.

“Meer erbij zou fijn zijn. Net even de diepgang. En de vraag is nu natuurlijk wel van: we hebben ze binnen de STER-training echt stappen zien maken, maar beklijft het nu ook? En dat is natuurlijk wat je dan als je een paar sessies achteraan zet, kan je dat iets meer monitoren.” (STER-trainer 2)

“Ik vind hem veel te kort zelfs. [...] Ja. Ik weet niet hoever je dan moet doorgaan. Maar [...] in zich. Ik denk ja dan is het opeens afgelopen. Ja maar wat komt er daarna?” (Ouder STER-training 1)

De duur van één sessie van de STER-training (één uur en vijftien minuten) wordt door de professionals als prettig ervaren. Als de duur verlengd zou worden, raken kinderen mogelijk de focus kwijt en is de behandeling minder effectief. De STER-trainers geven wel aan dat de behandelduur van een sessie vaak te kort is om alle werkvormen te kunnen doen die voorgeschreven staan. Hierin moeten dan keuzes worden gemaakt welke welk vormen wel of niet aan bod komen.

“Ik denk niet dat het langer zou moeten qua tijd, want dan is de spanningsboog bij de kids wel weg.” (STER-trainer 2)

“Eh, nou, we moesten altijd wel best een beetje haasten. Om het af te krijgen. We hebben ook niet altijd alle oefeningen gedaan omdat we dachten dat kost te veel tijd. We nemen ook steeds best wel veel tijd voor dat pauzemoment, om daar echt een beetje mee te oefenen met die sociale vaardigheden.” (STER-trainer 3)

Aanbevelingen:

- Zorg voor ruimte om extra behandelsessies toe te voegen, om de transfer van geleerde vaardigheden naar het dagelijks leven te vergemakkelijken;
- Laat een behandelsessie wekelijks plaatsvinden;
- Verleng de duur per behandelsessie niet in verband met het risico op een verminderde focus;
- Maak een keuze welke welk vormen er aan bod moeten komen in een sessie.
- Verwijs het kind door als de behandelduur onvoldoende blijkt en er een hulpvraag blijft bestaan.

2. Groepsgrootte en -samenstelling

Het tweede subthema beschrijft de ervaringen van de respondenten wat betreft de grootte en de samenstelling van de groep. Aangezien de Krachttraining een individuele behandeling is, gaat dit subthema alleen over de STER-training.

Verscheidene respondenten hebben aangegeven dat het voor het succes van de behandeling uitmaakt welke samenstelling en grootte de groep heeft. Eén van de ouders geeft aan dat drie kinderen in de groep mogelijk te weinig is om het kind te laten profiteren van het groepsproces. De groep moet volgens deze ouder uit minimaal vier kinderen bestaan, zodat er meer interactie plaatsvindt waarbij de kinderen van elkaar leren en herkenning vinden bij elkaar.

“Wat ik wel jammer vond is dat er maar drie kinderen waren. Dus als wat uitviel dan ging het soms niet door of er waren natuurlijk ook wel momenten geweest dat hij alleen daar was en dan heb ik zoiets van het is toch een groepsproces.” (Ouder STER-training 1)

Verschillende STER-trainers geven ook aan dat ze vier tot vijf kinderen in de groep het beste vinden werken. Drie kinderen is volgens hen te weinig omdat er dan te weinig onderlinge interactie kan ontstaan en er minder gelegenheid is om van elkaar te leren. Ook wordt de behandeling in dit geval gegeven door één STER-trainer in plaats van twee. Als een behandeling door twee STER-trainers gegeven wordt, kunnen zij met elkaar overleggen en hun expertise en ervaring delen. Deze meerwaarde valt weg als een groep uit drie kinderen bestaat en er één STER-trainer aanwezig is. Toch geeft één STER-trainer aan dat een groep van drie kinderen ook juist werkzaam kan zijn vanwege de veiligheid van een kleine groep.

De STER-trainers geven aan dat een groep van zes of zeven kinderen minder werkzaam is, omdat er dan minder tijd en aandacht voor elk kind is. In een grotere groep komt men minder toe aan de inhoud van de behandeling, omdat er minder werkvormen kunnen worden gedaan. Ook is het in een grotere groep minder haalbaar om aan de individuele hulpvraag van elk kind te voldoen. Het behalen van de behandeldoelen binnen de behandeling is dus sterk afhankelijk van het aantal kinderen in de groep. Een te grote groep zorgt er volgens de professionals voor dat er minder tijd is om alle doelen te behalen.

“Het is wel dat spreekwoord van alleen ga je sneller maar samen kom je verder. Dat is echt zo... dat je samen kijkt van hè, welke behandeldoelen moeten we bijstellen, zodat het een succeservaring blijft? [...] daar heb je gewoon 4 paar ogen voor nodig.” (STER-trainer 4)

“Dan is het ook een beetje afhankelijk van de samenstelling en de hulpvraag van het kind of zes ook echt wel haalbaar is. [...] Wij zijn met zes begonnen... toen hadden we ook best wel een wat pittiger clubje. Dus dan kom je eigenlijk bijna niet aan de inhoud van de training toe. [...] Afgelopen keer hadden we er elke keer vijf... en daarna vier. En ik moet zeggen dat werkt wel wat beter. Dat iedereen wel wat meer tot recht komt.” (STER-trainer 5)

Behalve naar de groepsgrootte is het volgens de professionals raadzaam om te kijken naar de individuele doelen van de kinderen in een groep. Het is mede afhankelijk van deze match of de doelen behaald kunnen worden of niet. Als de doelen van de kinderen van elkaar verschillen, ontstaan er meer situaties waarin de kinderen van elkaar kunnen leren. Als de doelen van de kinderen meer gelijk zijn dan is er meer mogelijkheid tot herkenning, maar kunnen de kinderen minder van elkaar leren. De professional moet dan meer uit de kast halen om leersituaties te creëren. Dit betekent dat het leerproces iets minder natuurlijk verloopt.

“Het is wel ook heel wisselend in wat voor groep je hebt. [...] het is wel fijn als daar een beetje eh... een mengelmoes in zit. Als ze allemaal heel druk zijn vind ik het intensiever. Als je veel kinderen hebt die niet durven is het veel intensiever. Dan moet je heel erg trekken [...] dus het is afhankelijk van de soort groep die je hebt [...] ook of de doelen behaald worden ja of nee.” (STER-trainer 6)

“En wat wel mooi is, is dat je, ja, dat je ziet de één heeft heel veel moeite en denkt heel veel na en de ander zit overal met z'n klep tussendoor en die moet leren om te wachten en de ander ook de tijd te geven. [...] Dat ze ook oefenen om geduld te hebben met iemand die geduld nodig heeft. En dat ze dat van mekaar leren.” (STER-trainer 7)

Verder zijn er professionals die adviseren om te kijken naar de samenstelling van leeftijd en geslacht binnen de groep. De leeftijden moeten niet te ver uiteenlopen en een combinatie van jongens en meisjes is helpend. Beide samenstellingen zorgen voor meer herkenning en aansluiting.

“Soms zit er dan ineens een kind van groep 5 bij kinderen van groep 8, dat ik denk van nee, dat vind ik geen combi. [...] Dus ik vind het wel belangrijk hoe die groepssamenstelling is.” (STER-trainer 6)

“Ik kan me voorstellen dat het voor een meisje ook wel fijn is als er nog een meisje bij zit [...] En ik vind de dynamiek anders als er een meisje bij in zit of dat het alleen maar jongens zijn.” (STER-trainer 6)

Aanbevelingen:

- Zorg voor minimaal vier kinderen per groep zodat er genoeg mogelijkheid is tot interactie, leren van elkaar, en herkenning.
- Zorg voor maximaal vijf kinderen per groep zodat er genoeg tijd en aandacht besteed kan worden aan de hulpvraag van ieder kind;
- Zorg voor kinderen met wisselende hulpvragen in een groep om natuurlijke leermomenten te kunnen creëren;
- Match de kinderen op leeftijd en geslacht voor meer herkenning en aansluiting.

3. Voorbereiding en afronding

Het derde subthema betreft de ervaringen van de respondenten met de tijd om de behandelsessies voor en na te bereiden. De voorbereiding en afronding is immers een essentieel onderdeel van de behandeling. De professionals benoemen dat genoeg voorbereidingstijd belangrijk is, allereerst om de behandeling goed aan te kunnen passen aan het specifieke kind of de groep. Ook is genoeg voorbereidingstijd essentieel om de praktische zaken goed voor te bereiden, zoals het verzamelen van materialen en het regelen van een geschikte ruimte. Ook is het belangrijk om in de voorbereiding genoeg tijd te kunnen investeren in nieuwe werkvormen. Genoege tijd voor de afronding is belangrijk om de behandeling goed te kunnen evalueren en eventueel bij te stellen, maar ook om contact met het cliëntsysteem te onderhouden voor het vergroten van de ouderbetrokkenheid, en om de transfer van geleerde vaardigheden te bevorderen.

“Eens in de zoveel tijd is het wel lekker als je gewoon iets extra tijd hebt om eens een keer, ja dat je gewoon weer even wat nieuwe werkvormen bijvoorbeeld kunt voorbereiden.” (Krachttrainer 7)

“Je wilt ouders betrokken houden. En op het moment dat er dan heel veel werk gemaakt is van een leuke opdracht of een filmpje gestuurd, dan wil je toch even zeggen ‘Wat hadden jullie dat leuk gedaan en we hebben er nog aandacht aan kunnen besteden’. Dus dat maakt al dat je heel veel rapportagewerk hebt.” (STER-trainer 1)

Vanuit de organisaties is een bepaald aantal minuten voorgeschreven dat besteed mag worden aan de voorbereiding en afronding. Verschillende professionals geven aan dat deze voorgeschreven tijd meestal voldoende is, maar andere professionals vinden juist dat er onvoldoende tijd staat voor de voorbereiding en afronding. Ook zijn er enkele professionals die wel genoeg hebben aan de vastgestelde tijd voor de voorbereiding, maar niet aan de vastgestelde tijd voor de afronding. De ervaringen zijn ongeveer gelijk verdeeld onder de Kracht- en STER-trainers.

“Soms heb ik bijvoorbeeld ook iets wat ik uitprint. En dan knip ik het bijvoorbeeld uit terwijl ik al met het kind ben, omdat ik gewoon geen tijd heb om het daarvoor allemaal al uit te knippen.” (Krachttrainer 7)

“We hebben af en toe ook gewoon nodig dat we met elkaar even aan het evalueren zijn, van goh gaat dit nog wel? En wat doen we en wat heeft dat kind eigenlijk nodig? [...] Je mist soms eigenlijk als je sec naar de tijd kijkt, dan mis je om goed met elkaar te kunnen evalueren.” (STER-trainer 7)

Verscheidene professionals geven aan dat de tijd die ze nodig hebben voor de voorbereiding korter is als ze meer ervaring hebben met het geven van de behandeling. Twee STER-trainers noemen dat met name de voorbereiding voor de eerste bijeenkomst veel tijd kost. Verschillende Krachttrainers geven aan dat het per kind verschilt hoeveel tijd ze kwijt zijn aan de voorbereiding en afronding. Bijna alle professionals nemen de tijd die nodig is voor de voorbereiding en afronding, ongeacht de tijd die daar officieel voor gepland staat. Zij hebben hier toestemming voor vanuit hun leidinggevende, omdat het een noodzakelijk onderdeel is van de behandeling.

“Ik heb zeker wel die tijd en ik heb zeker die vrijheid. Als ik dat noem bij mijn leidinggevende zegt ze nee, daar moet je echt de tijd voor nemen.” (Krachttrainer 5)

Soms laat de caseload het niet toe om voldoende tijd te nemen voor de voorbereiding en afronding. Dan blijft de professional altijd een haastgevoel houden of voelt ze de druk de tijd te beperken omdat deze niet declarabel is.

“Ik heb ook wel tijden gehad dat ik zoveel leerlingen had dat ik daar eigenlijk ook niet aan toe kwam en dan voel ik me echt een beetje drijven zeg maar.” (Krachttrainer 6)

“Die voorbereidingstijd is dus niet declarabel. Dus die moet ik echt beperken. En soms zit dat een beetje in m’n nek.” (Krachttrainer 5)

Aanbevelingen:

- Neem voldoende tijd voor de voorbereiding en afronding;
- Overleg met de leidinggevende als er onvoldoende tijd is voor de voorbereiding en afronding;
- Zorg voor een niet te volle caseload zodat er voldoende tijd blijft voor de voorbereiding en afronding;
- Besteed tussendoor ook tijd aan het investeren in nieuwe werkvormen.

4. Deskundigheidsbevordering

Het vierde subthema betreft de ervaringen van de professionals met de inwerkperiode en met de onderlinge uitwisseling van kennis en ervaringen. Geen van de professionals heeft vooraf aan het geven van de behandeling een specifieke scholing gevolgd. Voor de Krachttraining bestaat geen scholing. Eén Krachttrainer benoemt dat ze graag vooraf een scholing over TOS had gekregen. Voor de STER-training bestond in het verleden een *train-de-trainer* cursus maar deze wordt niet meer aangeboden. Verschillende STER-trainers geven aan dat ze een scholing gemist hebben. Een STER-trainer benoemt bijvoorbeeld dat ze een workshop rollenspellen en een ervaringsworkshop nuttige scholing zou vinden.

“Ik denk als nieuwkomer was dat natuurlijk wel een beetje zoeken ook. En zeker voor mij ook met de TOS-doelgroep. [...] Hoe pas je dat ook een beetje aan, aan de doelgroep? [...] En je wil de kinderen ook niet overvragen. Dus ja, daar had ik wel in het begin wel even ‘struggles’ mee. [...] Er zijn ook TOS-modules binnen Auris, maar daar begin je niet meteen mee. Dus dat is wel jammer dat dat gewoon pas later komt.” (Krachttrainer 1)

“Er was destijds een train-de-trainercursus. [...] Wat er soms lastig is binnen Kentalis is dat is heel mooi dat die cursus er is, maar op het moment dat iemand die cursus wil gaan volgen en hij is niet vol, dan wordt ‘ie niet gegeven.” (STER-trainer 7)

Van beide groepen professionals is ongeveer de helft voldoende begeleid voorafgaand aan en tijdens het geven van hun eerste behandeling. Verschillende STER-trainers hebben geen begeleiding gekregen, de andere STER-trainers hebben de eerste keer de behandeling samen met een ervaren collega gegeven, waardoor ze op die manier begeleid zijn. Dit hebben ze als waardevol ervaren. Verscheidene Krachttrainers geven aan dat zij voldoende begeleid zijn door collega’s voorafgaand aan of tijdens hun start met Krachttraining. Zij hebben meegelopen met ervaren collega’s of hadden regelmatig overleg met hen. De andere Krachttrainers geven aan geen of onvoldoende begeleiding te hebben gehad. Dit kwam bijvoorbeeld door een gebrek aan ervaren collega’s of een te volle caseload.

“Dus eigenlijk kwam mijn collega van joh kijk eens mee op een basisschool, waar zij werkt. [...] Dus ja, dat heeft mij heel veel opgeleverd en werd het ook concreter. Dus ja, zo kon ik het mij een beetje eigen maken en een beetje daar structuur ook in krijgen. Dus dat was wel heel prettig.” (Krachttrainer 1)

STER-trainer: “Nou werk ik ook in [naam stad], daar gaven ze de STER-trainingen al langer, dus heb ik af en toe daar wel wat vragen kunnen stellen, maar was niet echte begeleiding.”
Onderzoeker: “Had je het wel fijn gevonden om van tevoren nog begeleid, of tijdens zelfs, begeleid te worden door een meer ervaren behandelaar?”
STER-trainer: “Ik denk het wel. Vooral vooraf. [...] En misschien tussendoor wel inderdaad. Even met iemand die er wel al ervaren in is, of ja zijn we op deze manier goed bezig. Even een check ofzo.”
 (STER-trainer 2)

Alle ondervraagde STER-trainers ervaren dat de inhoud van de behandeling voldoende aansloot bij hun vooropleiding en/of werkervaring. Bijna alle professionals hebben daardoor de inhoud van de behandeling zich makkelijk eigen kunnen maken, ondanks dat ze geen scholing en veel ook geen begeleiding hebben gehad. Verschillende professionals noemen dat de handleiding vaak voor zich spreekt en dat het voldoende is om die goed door te nemen.

“Het is natuurlijk best wel een vast programma, dus je hoeft niet alles zelf te verzinnen en uit te vinden. Dus ja, je kan ook zo eigenlijk wel instromen. Dus met je achtergrondkennis gewoon als logopedist en samen met de SGB-er of een andere trainer, als je de handleiding goed leest dan is het vrij makkelijk erachter te komen.” (STER-trainer 3)

Ook verschillende Krachttrainers vonden dat de inhoud van de behandeling voldoende aansloot bij hun vooropleiding en/of werkervaring. Krachttraining bestaat uit elementen van verschillende vaktherapieën. Een professional benoemt dat zij daarom in het begin zoekende was, omdat dit deels therapieën waren waar ze nog geen kennis of ervaring in had. Andere Krachttrainers misten soms een kader bij het eigen maken van de behandeling. Krachttraining is niet erg omljnd en er is veel ruimte voor eigen inbreng waardoor het voor nieuwe Krachttrainers in de beginperiode lastig kan zijn hun weg te vinden. Eén van de professionals benoemt dat ze daarom behoefte heeft aan meer uniformiteit in de manier van werken. Een ander noemt als oplossing dat er op een centrale plek (bijvoorbeeld via

Teams) informatie kan worden uitgewisseld. Er bestaat al een groep voor Krachttrainers op Teams, maar deze is nog niet voor iedereen bekend.

“Ik vind dus wel een kracht van de Krachttraining dat het best open is en dat je daardoor heel veel ook hulpvragen kan behandelen zeg maar. [...] Maar zeker als je dus zeg maar start is het gewoon best wel heel moeilijk starten en heb je weinig overzicht.” (Krachttrainer 4)

Met name voor de Krachttraining (Auris) zijn er initiatieven voor deskundigheidsbevordering door middel van uitwisseling van kennis en ervaringen. Meerdere Krachttrainers benoemen dat zij een aantal keer per jaar contact hebben met andere Krachttrainers binnen of buiten hun regio. De frequentie van deze vormen van intervisie varieert van twee keer per jaar (Aurisbreed) tot wekelijks (binnen het eigen team). De intervisie wordt als waardevol ervaren. Sommige Krachttrainers vinden de mate van contact voldoende, anderen onvoldoende.

Bij de STER-training (Kentalis) is er onderling contact in de vorm van ontwikkelgroepen via zorgprogrammering. Een landelijke intervisie is een wens, maar dit is nog niet gerealiseerd.

“We hebben regelmatig overleg, dus daarin, ja zijn we ook bezig met casussen en inhoudelijk welke methodieken kun je inzetten, welke werkvormen kun je inzetten. Dus daar heb ik gewoon echt heel veel aan gehad.” (Krachttrainer 7)

“Dat mis ik dan wel een beetje, die uitwisseling. Dat heb ik dan wel met mijn collega's ja, maar dan merk je toch tijdgebrek. Terloops bespreek je wel dingen, maar het heeft niet een vaste structuur. Daar zijn we wel mee bezig, [...] dat we een vast overleg hebben met onze behandelcoördinator en dat dat wat meer een beetje gekaderd wordt. (Krachttrainer 1)

Aanbevelingen:

- Zorg voor structurelere begeleiding door een ervaren collega voorafgaand aan en tijdens de eerste behandeling;
- Zorg voor relevant scholingsaanbod (zoals een TOS-cursus en training in rollenspellen);
- Zorg voor structurele intervisie voor uitwisseling van kennis en ervaring;
- Loop vooraf mee met een ervaren collega (Krachttraining);
- Creëer een voor iedereen toegankelijke database (bijvoorbeeld in Teams) met werkvormen per doel;
- Geef de eerste STER-training met een ervaren duotrainer, liefst van een andere discipline (STER-training);
- Lees de handleiding per sessie, dit maakt het inwerken behapbaarder (STER-training).

5. Behandelruimte/locatie

Het vijfde subthema gaat over de ervaringen van de respondenten met de behandelruimte en behandellocatie. De professionals geven wisselend positieve en negatieve reacties over de ruimte waar de behandeling plaatsvindt. Een aantal professionals geeft aan dat het fijn is dat ze een eigen kast hebben om hun spullen in te bewaren, zodat ze deze niet telkens mee hoeven te nemen tussen de locaties. Het is tevens prettig als de betreffende ruimte rustig en voldoende ruim is. Daarnaast vond er ook een STER-training plaats op een locatie in een buurtcentrum. Ouders hadden hier de mogelijkheid om daar gedurende de behandeling te wachten. Het was een mooie plek voor contact met andere ouders en gaf zo de mogelijkheid tot lotgenotencontact binnen de STER-training.

“En daar zit ik dan altijd in een lokaal van de logopediste. Maar dat is ook heel groot, hartstikke ruim. Eigen kast ook. Dus ja, nee, ik heb echt prima plekken.” (Krachttrainer 4)

“Ja, was gewoon een groot klaslokaal met stoelen en tafels en wel ruimte voor de oefeningen waarbij je moet bewegen... En heel rustig, gewoon prikkelarm” (STER-trainer 5)

Het is vervelend dat er niet altijd een vaste ruimte beschikbaar is waar de behandeling kan plaatsvinden. Wekelijks in dezelfde ruimte kunnen behandelen is een voorwaarde voor de behandeling, want het switchen van ruimtes kost veel tijd en dit kan voor onduidelijkheid bij de kinderen zorgen. Ook is het jammer dat de ruimtes niet altijd passend zijn voor de behandeling: ze zijn soms erg klein en onrustig. Het is belangrijk dat de behandeling plaats kan vinden in een rustige, prikkelarme ruimte.

“In [naam stad 1] is het heel moeizaam en moeten we vaak switchen of is de ruimte ineens weer bezet, moeten we naar een andere ruimte. Dus dat kost dan meer tijd. En de komende training, die maandag gaat starten, wat ik heel vervelend vind is dat we ook niet wekelijks in dezelfde ruimte kunnen, wat ik eigenlijk wel een voorwaarde vind. Dat het ook gewoon duidelijk is voor de kinderen.” (STER-trainer 6)

“Nou, we moesten bijvoorbeeld hier weleens ook in het spellokaal, waar van alles stond opgebouwd waar je naast zit, dan merk je gewoon dat dat heel veel onrust geeft”. (STER-trainer 6)

Aanbevelingen:

- Laat de behandeling wekelijks plaatsvinden in dezelfde ruimte;
- Zorg voor een ruimte die prikkelarm en rustig is (zowel auditief als visueel);
- Zorg voor een behandellocatie waar ouders kunnen wachten én elkaar kunnen ontmoeten;
- Zorg voor een behandellocatie waar voldoende ruimte is om de verschillende werkvormen te kunnen uitvoeren.

6. Materialen

Het zesde subthema gaat over de ervaringen van de respondenten met de materialen die gebruikt worden binnen de Kracht- en STER-training. Er zijn wisselende ervaringen tussen de professionals wat betreft de beschikbaarheid van de materialen. Sommige professionals moeten zelf materialen meenemen van de ene locatie naar de andere, omdat daar het basismateriaal niet aanwezig is. Dat kost tijd, waardoor het gewenst is dat op elke locatie de basismaterialen beschikbaar zijn. Verschillende professionals geven aan dat ze tevreden zijn over de materialen die er zijn. Wanneer er materialen missen, bestaat er de mogelijkheid om materialen elders te lenen, bijvoorbeeld bij de Naschoolse Groepsbehandeling (NGB). Dat de materialen niet altijd beschikbaar zijn brengt een aantal voordelen met zich mee. Zo hebben de professionals de ruimte om extra materialen aan te schaffen of ander wel beschikbaar materiaal in te zetten. Bij de STER-training is het soms wel lastig om alternatief materiaal te vinden voor spellen die niet meer beschikbaar zijn, omdat het niet altijd duidelijk is wat de bedoeling van het spel is.

“Ja nou, er zijn wel lijsten. En er is ook volgens mij wel iets dat destijds, volgens mij, even kijken, in de methodiekbeschrijving. Hebben ze dat helemaal uitgeschreven van wat je allemaal kan inzetten. Dus er is wel iets van basismateriaal. Dat is er wel.” (Krachttrainer 1)

“En ik, we hebben natuurlijk ook materialen in de kast, die hier ook wel een oplossing bieden. Omdat je eigenlijk altijd wel spel materiaal kan pakken.” (Krachttrainer 4)

“Nou, ik weet dat we bij sommige STER-trainingen, bijvoorbeeld zo’n STER spel, konden we niet alles krijgen. Daar staan spelletjes bij, dus dan ben ik heel erg op zoek gegaan en is dat, nou ja, een variant erop wat er dan een beetje op lijkt. Dat is soms nog wel lastig. Om echt daadwerkelijk dat te vinden, wat in de lijsten staat.” (STER-trainer 6)

Wat betreft de materialen binnen de STER-training wordt er nog een aantal dingen gemist. Het zou bijvoorbeeld fijn zijn als er meer (vergrote) visualisaties en filmpjes beschikbaar zijn om in te zetten binnen de behandeling. Deze zorgen voor extra ondersteuning bij de kinderen en dit scheelt tijd om materialen bij elkaar te zoeken.

“Ik zou zelf meer hebben aan ondersteunende filmpjes, wat kun je nog laten zien. Soort dat je eigenlijk een lekker gevuld koffertje hebt met meer materiaal, meer visuals. Waar je uit kunt, waar je uit kunt grabbelen. Ja. En dat dat dan ook makkelijk beschikbaar is weet je wel, dat je dat dan ook echt niet zo bij mekaar hoeft te sprokkelen. Dat je dan bij wijze van spreken als je, dat je ergens op in kan loggen en daar alles hebt.” (STER-trainer 4)

“Dus ik zie dan soms weleens van ouders mooie praatplaten die er al zijn en dat is, daar zou ik nog weleens met jullie mee willen stoeien van wat hebben we nog, hoe kunnen we die STER-training nog beter aankleden, dat je gewoon meer visualisaties hebt. Meer gereedschap.” (STER-trainer 4)

Ook binnen de Krachttraining worden enkele materialen gemist. Momenteel wordt er gewerkt aan een zogenoemde ‘Krachtmap’. Deze zorgt er voor dat alle neuzen dezelfde kant opstaan. Daarnaast biedt het een standaard overzicht met de doelen per thema wat gemakkelijk kan worden doorgewerkt. Er bestaat sinds kort een Teams-pagina waarin Krachttrainers materialen met elkaar kunnen delen. Dit is erg prettig en scheelt tijd.

“En daarin mis ik wel wat, iets, een database ofzo, of vanuit Auris he, dus bijvoorbeeld dat er een database is. Dit zijn voor de krachttraining de Auris middelen die je online kunt gebruiken. Dat mis ik nog wel.” (Krachttrainer 2)

“En sinds kort hebben we ook als krachttrainers ook een eigen pagina op Teams, of zo’n groep zeg maar heet dat volgens mij. En we delen daarin ook echt wel veel.” (Krachttrainer 4)

“Ja. We kunnen echt wel, want je wilt het natuurlijk wel, ja je wilt het niet helemaal vast gaan leggen maar ik denk dat het wel heel mooi zou zijn als er een soort van database ofzo komt of een map, echt een fysieke map of op een schijf ofzo, wat je allemaal in kan zetten ofzo.” (Krachttrainer 4)

Binnen de Krachttraining wordt door de professionals een aantal waar ze veel positieve ervaringen mee hebben, onder andere de Koffer vol emoties, *Color Cards What Would You Do* en de emotiethermometer. Kinderen hebben namelijk veel moeite met het herkennen van de eigen emoties. Deze materialen geven weer aanknopingspunten om een gesprek over emoties te voeren met het kind.

Aanbevelingen:

- Stel een online database beschikbaar met werkbladen en materialen per doel;
- Zorg ervoor dat op iedere locatie de lijst met basismaterialen aanwezig is (zie [Handleiding Krachttraining](#) of [Handleiding STER-training](#));
- Zorg voor meer (vergrote) visualisaties en ondersteunende filmpjes (STER-training);
- Breng uniformiteit aan in de vorm van een “Krachtmap” (Krachttraining).

Conclusie van dit thema

Om de behandeling goed te kunnen vormgeven en behandeldoelen te behalen, zijn verschillende elementen van belang. Zo is het belangrijk dat de behandeling wekelijks kan plaatsvinden op dezelfde locatie en ruimte. Dit zorgt voor structuur en veiligheid bij de kinderen. Ook is het belangrijk dat de duur van de behandeling (het aantal sessies en de duur van één sessie) voldoende is om de gestelde behandeldoelen te behalen. Krachttrainers zijn tevreden over het gemiddeld aantal sessies in de Krachttraining, maar een aantal STER-trainers geeft aan dat er meer sessies in de STER-training nodig zijn om ervoor te zorgen dat de geleerde vaardigheden goed toegepast kunnen worden in het dagelijks leven. Ook is een aantal STER-trainers van mening dat de duur van één sessie soms iets te kort is om alle werkvormen aan bod te laten komen die voorgeschreven staan. De behelssessies in beide behandelingen lijken lang genoeg om de gestelde behandeldoelen te behalen. Voor het succes van de STER-training maakt het eveneens uit welke grootte en samenstelling de groep heeft. Een groeps grootte van vier tot vijf kinderen lijkt het prettigst te werken. Op deze manier kan er voldoende aandacht en tijd besteed worden aan individuele hulpvragen en kunnen de kinderen van elkaar leren. Ook is het belangrijk dat er in de samenstelling rekening gehouden wordt met de verschillende hulpvragen van de kinderen, hun leeftijd en geslacht om te zorgen voor meer herkenning en aansluiting. Om de behandeling te laten slagen is er tevens genoeg tijd nodig voor de voorbereiding en afronding. Echter, voor sommige professionals is hier niet altijd voldoende tijd voor. Toch geven zij aan het belangrijk te vinden om hiervoor de tijd te nemen wanneer dit nodig is. Vaak kost de eerste keer of de eerste behandeling namelijk het meeste tijd en gaat daarna het gemakkelijker en sneller. Een goede inwerkperiode en regelmatige onderlinge uitwisseling van kennis en ervaringen kan ook bijdragen aan een goede behandeling, bijvoorbeeld door structurelere begeleiding door een ervaren collega voorafgaand aan en tijdens de eerste behandeling. Daarnaast is een belangrijke voorwaarde voor de behandeling dat deze plaatsvindt in een prikkelarme en rustige behandelruimte, waar voldoende plek is om verschillende werkvormen uit te kunnen voeren. Ook is de aanwezigheid van een eigen kast met de basismaterialen een belangrijke voorwaarde voor het geven van de behandeling. Dit scheelt een hoop tijd en zorgt ervoor dat alle professionals beschikken over hetzelfde materiaal.

Resultaten Thema 3: Werkzame behandelmethoden en werkvormen

In de Kracht- en de STER-training wordt er gebruik gemaakt van verschillende behandelmethoden en werkvormen. Het derde thema gaat daarom over de werkzame methoden en werkvormen binnen de behandelingen.

Volgens de Krachttrainers is het betrekken van onderdelen uit de cognitieve gedragstherapie werkzaam voor verschillende doeleinden binnen de Krachttraining. Een combinatie van creatieve therapie, psycho-motorische therapie en speltherapie is volgens hen belangrijk. Wanneer de professional deze elementen combineert en van alles het beste pakt, vormt het een mooi geheel. Naast dat de Krachttrainer kijkt wat passend is bij het kind, is het van belang dat de Krachttrainer ook kijkt wat bij hem of haar past.

“Ik doe heel veel met cognitieve gedragstherapie. Heel erg aangepast wel hoor, op het kind. Maar ja, ik zie dus zeg maar ook dat dat ontzettend werkt voor ieder kind, voor alles bijna zeg maar. Voor heel veel dingen eigenlijk.” (Krachttrainer 4)

“Speltherapie is er om dingen te verwerken en dat, minder. Ik maak daar minder gebruik van. Wat ik doe is wel creatieve elementen inzetten. Want je wilt wel bij, aansluiten bij deze kinderen en als taal tekortschiet wil je wel dat ze in een tekening of in het spel wel wat kunnen laten zien. Dus dan zet ik het wel in. Maar niet alleen.” (Krachttrainer 2)

“Maar he, ik heb natuurlijk wel wat vormen van bijvoorbeeld gezelschapsspellen die ik inzet of soms weleens een rollenspel, of, nou ja die zou ik ook niet uit de behandeling weg willen denken. Dus, ja, ik kan daar ook geen keuzes in maken.” (Krachttrainer 7)

Een combinatie van onderdelen van psycho-motorische therapie (PMT) en speltherapie wordt door de professionals gezien als werkzame elementen binnen de STER-training. Spelmateriaal is prettig om in te zetten om te oefenen met het aangeven van grenzen. Het doen van rollenspellen levert hierbij een mooie bijdrage. Hierbij worden sociale situaties nagebootst en geeft de kinderen hierin meer inzicht. Daarnaast hebben de kinderen ook veel aan samenwerken en overleggen in de vorm van samen bouwen en tekenen, dus het creatief bezig zijn.

“Ja, ja PMT en speltherapie is eigenlijk een beetje combi. Ja. [...] En dat zijn ook de dingen die de kinderen het leukst vinden.” (STER-trainer 6).

“En wat werkzaam was, wat ik erg leuk vond om te merken is toch die creatieve werkvormen waarin je samen aan het, een stad bouwen. Of een tool, nou ja weet je, dat is, deze kinderen doen het gewoon ontzettend goed als ze met hun handen bezig kunnen zijn met iets. En dat vind ik een heel werkzaam element en ik denk dat we daar nog wel wat meer werkvormen bij kunnen verzinnen, ook met samenwerking met de creatief therapeuten, met de PMKT, zodat je kan kiezen.” (STER-trainer 4)

In zowel de Kracht- als de STER-training wordt er gebruik gemaakt van verschillende werkvormen. Binnen de Krachttraining wordt door de kinderen en de professionals een aantal werkvormen genoemd die werkzaam zijn binnen de behandeling zoals de spelletjes, het maken van het trotsdoosje, een dagboek bijhouden om te vertellen hoe de dag was en waar het kind trots op is en de emotiekaarten. Volgens de professionals en de kinderen zelf zorgen deze werkvormen ervoor dat kinderen minder snel boos worden, dat ze de tijd nemen om rustig na te denken en dat ze hun mening durven te geven.

Onderzoeker: "En welke dingen uit de Krachttraining hebben jou heel goed geholpen?"
Cliënt: "Dat ik beter mijn best doe. Als de juf iets zegt ik niet gelijk boos moet worden. Als ik iets verkeerd heb gedaan dat ik ook niet gelijk boos ga worden. Dat soort."
(Cliënt Krachttraining 2)

De kinderen die de STER-training hebben gevolgd, geven aan dat er verschillende werkvormen waren die hen goed hebben geholpen. Dit waren onder andere de huiswerkopdrachten, de rollenspellen, het samen spelen en het doen van spelletjes.

Onderzoeker: "Ja. En hebben die jou ook goed geholpen, al die spelletjes?"
Cliënt: "Uhm een beetje."
(Cliënt STER-training 3)

Aanbevelingen:

- Zorg voor een combinatie van speltherapie en psycho-motorische therapie (STER-training);
- Cognitieve gedragstherapie kan worden gebruikt voor meerdere doeleinden (Krachttraining);
- Het combineren van creatieve therapie, psycho-motorische therapie en speltherapie wordt aangeraden (Krachttraining);

Conclusie van dit thema

In de Krachttraining is het werkzaam om onderdelen uit de cognitieve gedragstherapie te betrekken. Volgens de Krachttrainers is een combinatie van creatieve therapie, psycho-motorische therapie en speltherapie belangrijk. Bij het combineren van verschillende onderdelen is het tevens belangrijk dat een Krachttrainer kijkt wat passend is bij het kind en bij hem- of haarzelf. In de STER-training is het werkzaam om onderdelen van psycho-motorische therapie (PMT) en speltherapie te combineren. Binnen de Kracht- en STER-training wordt door de kinderen en de professionals een aantal werkvormen genoemd die werkzaam zijn binnen de behandeling. Voor de STER-training waren dit onder andere de huiswerkopdrachten, de rollenspellen, het samen spelen en het doen van spelletjes. Voor de Krachttraining waren dit de spelletjes, het maken van het trotsdoosje, een dagboek bijhouden om te vertellen hoe dag was en waar het kind trots op is en de emotiekaarten.

Resultaten Thema 4: Therapeutisch klimaat

Het vierde thema heeft betrekking op het therapeutisch klimaat. Voor een geslaagde behandeling is het belangrijk dat de professional omstandigheden creëert waarin het kind zich veilig voelt en durft te communiceren. Ook is het belangrijk dat de professional zoveel mogelijk kansen creëert voor het kind om te leren.

De professionals geven aan dat het hebben van een goed ontwikkeld empathisch vermogen een belangrijke rol speelt in het therapeutisch klimaat. Zo kan een goed empathisch vermogen helpen bij het opstellen van passende behandeldoelen en het maken van de juiste inschatting.

“En dan kom ik misschien op dat empathisch vermogen. Want dan moet je natuurlijk wel goed een kind kunnen inschatten en kunnen volgen om te kijken wat je uit die elementen gaat pakken.” (Krachttrainer 5)

Het hebben van een goed ontwikkeld empathisch vermogen staat ook in verband met het creëren van een veilig klimaat tijdens de bijeenkomsten. Eén Krachttrainer bestempelt beiden als ‘basishouding’ die aanwezig moet zijn.

“Een veilig klimaat en empathisch vermogen, dat vind ik allemaal een basishouding die je gewoon moet hebben. En dat is niet alleen empathisch vermogen en kunnen aansluiten en kunnen luisteren en kunnen acteren op wat een kind met een stoornis doet of laat zien. Maar ook ja met een helicopterview kunnen kijken en afstand kunnen nemen hoort daar voor mij ook bij.” (Krachttrainer 2)

Het werken aan een veilig klimaat vervult een essentiële rol in zowel de Krachttraining als de STER-training. Veiligheid lijkt in beide behandelingen boven alles te gaan, want zolang er geen sprake is van een veilig klimaat, kan er niet aan de behandeldoelen gewerkt worden.

“Dat staat bovenaan. Als het niet veilig is, dan kan je niet werken.” (Krachttrainer 5)

“De veiligheid staat voorop.” (STER-trainer 5)

Het veilige klimaat waar de professionals actief aan werken is ook duidelijk in bijvoorbeeld de STER-trainingen die plaatsvinden in een groep. Eén STER-trainer benoemt dat de kinderen in haar groep zich daardoor veilig genoeg om elkaar aan te spreken op elkaars gedrag.

“Er was ook een hele veilige sfeer duidelijk, want ze spraken elkaar echt overal op aan. [...] Ik vind het niet leuk dat je dit zegt, of wil je stil zitten want ik heb er last van als je zo beweegt.” (STER-trainer 1)

De veilige sfeer in de groep is ook merkbaar voor een ouder van de STER-training. Zij benoemt dat dit een duidelijk verschil is met het klimaat in de klas.

“Het voelt gewoon heel warm en ook veilig. Ik denk dat het een hele veilige situatie is geweest voor hem om daar toch zichzelf te kunnen zijn. Want hij kan ook gewoon bijvoorbeeld in een klas met zoveel kinderen gewoon [...] minder veilig voelen en echt niet zichzelf zijn.” (Ouder STER-training 1)

Toch heeft het creëren van een veilig klimaat soms tijd nodig. Bij de Krachttraining proberen de professionals een veilige omgeving te creëren door een relatie met het kind op te bouwen. Dit kan lastig zijn en tijd kosten.

“Dat je zelf ook natuurlijk een omgeving creëert die heel veilig is voor het kind. [...] Je moet ook een relatie kunnen opbouwen met het kind en vandaar uit werken aan de doelen ook, want ze moeten zich soms ook kwetsbaar opstellen ook. En dat merk ik vooral met die jongeren. Dat dat niet altijd even makkelijk is.” (Krachttainer 1)

“Sommige kinderen hebben het echt wel [...] echt een aantal keren nodig om zich veilig te kunnen voelen.” (Krachttainer 4)

Ook kan het zijn dat het werken aan een veilig klimaat enerzijds en aan de behandeldoelen anderzijds conflicterend met elkaar zijn. Het kan bijvoorbeeld erg lastig zijn om een uitdaging voor het kind te creëren binnen de grenzen van de veilige omgeving, bijvoorbeeld het kind leren voor zichzelf op te komen. Hierdoor zijn bepaalde doelen soms lastig te behalen binnen de behandeling.

“Maar soms is het ook moeilijk om het, om bijvoorbeeld een moeilijke situatie te creëren. Want enerzijds werk je heel erg aan een veilige omgeving. En een veilige sfeer, fijne sfeer. En dan moet je wel iets creëren waarbij zo’n jongen dat leert. Dus dat was wel moeilijk haalbaar soms.” (STER-trainer 1)

Naast het hebben van een goed ontwikkeld empathisch vermogen en het actief werken aan een veilig klimaat, moeten professionals specifieke houdings- en vaardigheidsaspecten hebben die kunnen bijdragen aan een goed therapeutisch klimaat. Zo legt een STER-trainer uit dat zij en haar collega veel gebruik maakten van humor en zelfonthulling. Een ouder van de STER-training merkt juist op dat hun STER-trainer vaardig was in het aanpassen van haar toon en stem op het kind.

“Wij hebben veel humor ingezet. We laten veel zelfonthulling zien. Ik vind ook dat dat heel erg werkt. [...] Je haalt een beetje het abstracte ervan af. Dus zelfonthulling is denk ik een belangrijke, humor is een belangrijke. Rust denk ik. Begrip.” (STER-trainer 1)

“Als ik nou zo kijk hoe zij op een manier aansluit qua toon en stem en haar expertise hierop. Nou vond ik het wel heel fijn.” (ouder STER-training 1)

Ook zijn veel professionals flexibel, ad rem en creatief door in te spelen op bepaalde situaties die zich voordoen tijdens de behandeling of tijdens het pauzemoment. Zo creëren ze buiten de activiteiten en oefeningen om kansen voor het kind om te leren.

“Ook echt die sociale momenten zoals het kringgesprek en het koffie theedrinken. Limonade drinken. Ja, dat zijn hele zinvolle dingen en die elke keer terugkomen en waarin ze ook steeds, nou ja, nieuwe dingen leren zonder dat het echt een programma is.” (STER-trainer 3)

De opbouw van de behandelingen draagt ook bij aan een goed therapeutisch klimaat. Volgens de professionals is met name de voorspelbaarheid van de bijeenkomsten belangrijk: de kinderen moeten weten wat ze kunnen verwachten, zodat ze niet voor verrassingen komen te staan.

“Per sessie van begin, midden, eind zeg maar, hoe ziet dat eruit. Ik denk nou, dat je wel, ik denk wel dat belangrijk is dat je heel voorspelbaar bent voor de kinderen.” (Krachttainer 7)

“Ik vond het wel mooi dat daar juist wel een redelijk strak stramien in zit. Want ja, onze kinderen houden gewoon echt van duidelijkheid. Dus wij maakten ook altijd het programma even visueel op het bord. En daar zat altijd natuurlijk diezelfde vaste lijn in.” (STER-trainer 1)

Hoewel de voorspelbaarheid bijdraagt aan een goed therapeutisch klimaat, geven sommige professionals aan dat een beetje speling en afwisseling ook af en toe nodig is, bijvoorbeeld om een veilige sfeer te creëren.

“Daarin vind ik de Krachttraining ook fijn dat je dan kan kiezen uit wat je doet. Dat ik dan niet in vast stramien zit, dat ik echt denk oh ja maar dit kind heeft echt even een stukje speltherapie nodig voor ik de veiligheid goed op orde heb zeg maar.” (Krachttrainer 5)

“Ik denk dat daar weer achter zat dat het soms een te strakke opbouw was. Wat ik bedoel met dat klein beetje ruimte ertussen voor, hoe zou je het kunnen noemen, van ‘wat gebeurt er in het moment’. Dat je daar stil bij kan staan. Maar het was voor de kinderen wel heel duidelijk van “oké we beginnen met de huiswerkopdracht en dan komt een opdracht, dan hebben we pauze”. Dus dat was wel helpend denk ik voor de structuur en de rust voor de kinderen. Maar daar miste ik dus toch nog een klein beetje speling in.” (STER-trainer 2)

Ouders vinden het contact met de professionals erg belangrijk. Zo geven verschillende ouders van de STER-training aan dat het erg helpend is geweest dat hun kind de STER-trainer al kende toen deze van start ging.

“Dat we die band met [naam STER-trainer 1] hadden dat was voor [naam kind] wel vertrouwd. [...] En ik denk dat daarom ook die training wel heel goed is verlopen [...] hij had zich wel heel snel aangepast.” (ouder STER-training 2)

“Die kende ze al, want ze had al met [naam STER-trainer] één-op-één een keer een training gehad. Dus dat was een voordeel, dat ze [naam STER-trainer] al kende. Dat was wel fijn.” (ouder STER-training 3)

Ook een ouder van de Krachttraining merkte op dat het kind een goed contact had met de professional, zo geeft één ouder aan dat het kind en de professional elkaar gaan missen.

“Ja, zij had hele goede band met hem. Zij heeft alleen maar mooie woorden, alleen maar goede zinnen enzo. Alles deed hij heel goed. En ze gaan elkaar missen heb ik gehoord.” (ouder Krachttraining 2)

Aanbevelingen:

- Werk actief aan een veilig klimaat. Als er geen sprake is van een veilig klimaat, kan er niet aan de behandeldoelen gewerkt worden;
- Maak gebruik van het empathisch vermogen om een veilig klimaat te creëren en bij het opstellen van passende behandeldoelen;
- Creëer ook buiten de vaste activiteiten en oefeningen kansen voor het kind om te leren;
- Zorg voor voorspelbare bijeenkomsten, zodat de kinderen niet voor verrassingen komen te staan;
- Wijk af van het vaste stramien indien dit nodig is om een veilige sfeer te creëren.

Conclusie van dit thema

Volgens de respondenten is een prettig therapeutisch klimaat een belangrijk werkzaam element van de Kracht- en STER-training. Voor een aangenaam therapeutisch klimaat is een goed ontwikkeld empathisch vermogen belangrijk, met name voor het creëren van een veilige omgeving. In beide behandelingen staat de veiligheid voorop: als er geen veilig klimaat is, dan kan er niet aan de behandeldoelen gewerkt worden. Echter, het creëren van een veilig klimaat heeft soms tijd nodig. Ook kan het werken aan een veilig klimaat conflicterend zijn met het werken aan de behandeldoelen,

waardoor bepaalde doelen soms lastig te behalen zijn binnen de behandeling. Sommige professionals bezitten specifieke competenties die bijdragen aan een goed therapeutisch klimaat, zoals humor, zelfonthulling en flexibiliteit. Ook de voorspelbaarheid van de trainingen dragen bij aan een goed therapeutisch klimaat, omdat kinderen op deze manier goed weten wat zij kunnen verwachten. Voor de ouders speelt goed contact tussen het kind en de professional en met henzelf en de professional een belangrijke rol.

Conclusie

De Kracht- en STER-training zijn twee verschillende behandelingen van opzet, maar delen een scala aan werkzame elementen. Volgens gebruikers van de behandelingen zijn de belangrijkste zaken die Krachtraining of STER-training werkzaam maken 1) het afstemmen van het behandel aanbod 2) het creëren van goede voorwaarden voor de behandeling 3) binnen de behandelingen kiezen van werkzame methoden en 4) een goed therapeutisch klimaat.

Overzicht: aanbevelingen

In dit hoofdstuk wordt er per thema een overzicht met alle aanbevelingen gepresenteerd. Het eerste thema gaat over het afstemmen van het behandelaanbod (op het kind, het cliëntsysteem en de professional). Het tweede thema betreft de voorwaarden voor de behandeling. Het derde thema beschrijft de werkzame behandelmethoden en werkvormen die in de Kracht- en de STER-training gebruikt worden en het vierde thema gaat over het therapeutisch klimaat.

Thema 1: Afstemmen van het behandelaanbod

1. Afstemmen op het kind: mogelijkheden, behoeften en interesses

Aanbevelingen:

- Stem de doelen af op de mogelijkheden van het kind op het gebied van aantal, opbouw en niveau;
- Stem de duur van de sessie en het aantal sessies af op de mogelijkheden van het kind (Krachttraining);
- Stem het type behandeling (groep of individueel) af op de mogelijkheden van het kind;
- Stem het niveau en de soort werkvormen af op de mogelijkheden van het kind. Wissel af in werkvormen;
- Stem het taalaanbod af op de mogelijkheden van het kind en geef visuele ondersteuning.
- Stem de behandelmethoden, behandeldoelen en werkvormen af op de behoeftes van het kind;
- Zorg voor een vaste structuur in de behandeling.
- Stem de behandelmethoden en werkvormen af op de interesses van het kind.

2. Afstemmen op het cliëntsysteem: mogelijkheden en behoeften

Aanbevelingen:

- Zorg ervoor dat de oefenmomenten thuis praktisch kunnen worden ingezet;
- Zet een gezinsbegeleider in bij gezinnen waar deze ondersteuning nodig is;
- Geef ouderbehandeling met psycho-educatie;
- Zorg voor een wekelijkse terugkoppeling aan het cliëntsysteem.
- Stel ouders wekelijks op de hoogte over de behandeling;
- Begeleid ouders in het doen en maken van huiswerkopdrachten;
- Stel voorwaarden dat ouders betrokken blijven in het behandeltraject.

3. Afstemmen op de professional: mogelijkheden en interesses

Aanbevelingen:

- Kies behandelmethoden en werkvormen die aansluiten bij de mogelijkheden van de professional.
- Het trainersduo moet bestaan uit één logopedist en een professional met een andere achtergrond (STER-training);
- Het trainersduo moet inhoudelijk goed op elkaar afstemmen (STER-training);
- Kies een werkvorm en behandelmethode die bij de interesse van de professional past;
- Kies een werkvorm en behandelmethode waar de professional enthousiast van wordt.

Thema 2: Voorwaarden voor de behandeling

1. Duur van de behandeling

Aanbevelingen:

- Zorg voor ruimte om extra behandelsessies toe te voegen, om de transfer van geleerde vaardigheden naar het dagelijks leven te vergemakkelijken;
- Laat een behandelsessie wekelijks plaatsvinden;
- Verleng de duur per behandelsessie niet in verband met het risico op een verminderde focus;
- Maak een keuze welke welk vormen er aan bod moeten komen in een sessie.
- Verwijs het kind door als de behandelduur onvoldoende blijkt en er een hulpvraag blijft bestaan.

2. Groepsgrootte en -samenstelling

Aanbevelingen:

- Zorg voor minimaal vier kinderen per groep zodat er genoeg mogelijkheid is tot interactie, leren van elkaar, en herkenning.
- Zorg voor maximaal vijf kinderen per groep zodat er genoeg tijd en aandacht besteed kan worden aan de hulpvraag van ieder kind;
- Zorg voor kinderen met wisselende hulpvragen in een groep om natuurlijke leermomenten te kunnen creëren;
- Match de kinderen op leeftijd en geslacht voor meer herkenning en aansluiting.

3. Voorbereiding en afronding

Aanbevelingen:

- Neem voldoende tijd voor de voorbereiding en afronding;
- Overleg met de leidinggevende als er onvoldoende tijd is voor de voorbereiding en afronding;
- Zorg voor een niet te volle caseload zodat er voldoende tijd blijft voor de voorbereiding en afronding;
- Besteed tussendoor ook tijd aan het investeren in nieuwe werkvormen.

4. Deskundigheidsbevordering

Aanbevelingen:

- Zorg voor structurelere begeleiding door een ervaren collega voorafgaand aan en tijdens de eerste behandeling;
- Zorg voor relevant scholingsaanbod (zoals een TOS-cursus en training in rollenspellen);
- Zorg voor structurele intervisie voor uitwisseling van kennis en ervaring;
- Loop vooraf mee met een ervaren collega (Krachttraining);
- Creëer een voor iedereen toegankelijke database (bijvoorbeeld in Teams) met werkvormen per doel (Krachttraining);
- Geef de eerste STER-training met een ervaren duotrainer, liefst van een andere discipline (STER-training);
- Lees de handleiding per sessie, dit maakt het inwerken meer behapbaar (STER-training).

5. Behandelruimte/locatie

Aanbevelingen:

- Laat de behandeling wekelijks plaatsvinden in dezelfde ruimte;
- Zorg voor een ruimte die prikkelarm en rustig is (zowel auditief als visueel);
- Zorg voor een behandellocatie waar ouders kunnen wachten én elkaar kunnen ontmoeten;
- Zorg voor een behandellocatie waar voldoende ruimte is om de verschillende werkvormen te kunnen uitvoeren.

6. Materialen

Aanbevelingen:

- Stel een online database beschikbaar met werkbladen en materialen per doel;
- Zorg ervoor dat op iedere locatie de lijst met basismaterialen aanwezig is (zie [Handleiding Krachttraining](#) of [Handleiding STER-training](#));
- Zorg voor meer (vergroete) visualisaties en ondersteunende filmpjes (STER-training);
- Breng uniformiteit aan in de vorm van een “Krachtmap” (Krachttraining).

Thema 3: Werkzame behandelmethoden en werkvormen

Aanbevelingen:

- Zorg voor een combinatie van speltherapie en psycho-motorische therapie (STER-training);
- Cognitieve gedragstherapie kan worden gebruikt voor meerdere doeleinden (Krachttraining);
- Het combineren van creatieve therapie, psycho-motorische therapie en speltherapie wordt aangeraden (Krachttraining);

Thema 4: Therapeutisch klimaat

Aanbevelingen:

- Werk actief aan een veilig klimaat. Als er geen sprake is van een veilig klimaat, kan er niet aan de behandeldoelen gewerkt worden;
- Maak gebruik van het empathisch vermogen om een veilig klimaat te creëren en bij het opstellen van passende behandeldoelen;
- Creëer ook buiten de vaste activiteiten en oefeningen kansen voor het kind om te leren;
- Zorg voor voorspelbare bijeenkomsten, zodat de kinderen niet voor verrassingen komen te staan;
- Wijk af van het vaste stramien indien dit nodig is om een veilige sfeer te creëren.

Overzicht: Suggesties voor het verbeteren van de inhoud van de behandeling

De ondervraagde Kracht- en STER-trainers zijn grotendeels tevreden over de inhoud van de behandeling. Toch doen ze ook verschillende aanbevelingen om de inhoud van de behandeling aan te passen. Deze suggesties staan hieronder puntsgewijs vermeld en zouden in de toekomst gebruikt kunnen worden om de inhoud van de Kracht- en STER-training verder te verbeteren.

❖ KRACHTTRAINING:

<p><u>Informatiefolder voor kinderen</u></p> <p>Er is behoefte aan een informatiefolder voor kinderen om uit te leggen wat Krachttraining inhoudt.</p> <p>→ informatiefolder voor kinderen ontwikkelen met visualisaties</p>
<p><u>Draaiboek voor nieuwe Krachttrainers</u></p> <p>Voor nieuwe Krachttrainers is er behoefte aan een kader, bijvoorbeeld in de vorm van een draaiboek met handvatten voor meer structuur.</p> <p>→ draaiboek ontwikkelen voor nieuwe Krachttrainers</p>
<p><u>Formulering behandeldoelen</u></p> <p>Verschillende Krachttrainers vinden het lastig om passende behandeldoelen op te stellen, die haalbaar en meetbaar zijn.</p> <p>→ de formulering van doelen met de Krachttrainers onderling bespreken en op elkaar afstemmen</p>
<p><u>Evaluatie behandeldoelen</u></p> <p>Er bestaat tussen de Krachttrainers verschil in hoe doelen geëvalueerd worden. Wanneer is een doel wel, niet of gedeeltelijk behaald? Er is behoefte aan meer uniformiteit in het evalueren van de behandeldoelen.</p> <p>→ het evalueren van doelen met de Krachttrainers onderling bespreken en op elkaar afstemmen</p>
<p><u>Combinatie met groepsbehandeling</u></p> <p>Naast de individuele behandeling kan het voor sommige kinderen nuttig zijn om ook een aantal sessies groepsbehandeling te krijgen. In de groepsbehandeling kunnen de kinderen herkenning vinden en van elkaar leren. Ook geeft het de mogelijkheid om de geleerde vaardigheden onder begeleiding in een groepje toe te passen.</p> <p>→ individuele sessies uitbreiden met een aantal groepssessies</p>
<p><u>Oudercursus met psycho-educatie</u></p> <p>Er is behoefte aan meer contact met ouders om de betrokkenheid te vergroten en uitleg te geven over de inhoud van de behandeling. Dit zou kunnen in de vorm van een oudercursus, waarbij er ook aandacht is voor wat TOS inhoudt en wat de gevolgen kunnen zijn voor onder andere de sociaal-emotionele ontwikkeling. Zo krijgen ouders meer kennis om hun kind te begeleiden.</p> <p>→ oudercursus ontwikkelen met psycho-educatie over TOS</p>

❖ **STER-TRAINING:**

<p><u>Inhoud versus tijd</u></p> <p>De behandelduur is te kort is om alle werkvormen goed te kunnen uitvoeren. Er is met name behoefte aan meer aandacht voor de psycho-educatie, de thermometer, samenwerking, complexe emoties en wensen en grenzen aangeven. Ook is er behoefte aan meer ruimte voor spontane inbreng van de kinderen.</p> <p>→ werkvormen weglaten</p> <p>→ de behandelduur met een aantal sessies verlengen</p>
<p><u>Thuisopdrachten</u></p> <p>De thuisopdrachten worden vaak niet gedaan terwijl het belangrijk wordt geacht voor het succes van de behandeling. Het is lastig om ouders te motiveren om de thuisopdrachten te doen met hun kinderen. Mogelijk helpt het als de ouders instructies krijgen bij de thuisopdrachten. Bij het werkblad met de thuisopdrachten zou een blad kunnen worden toegevoegd met daarop instructies voor ouders per thuisopdracht. Wat is het doel en hoe kan de ouder het kind daarin stimuleren?</p> <p>→ instructieblad voor ouders toevoegen aan het werkblad met de thuisopdrachten</p> <p>→ alternatief: meer ouderavonden in plaats van thuisopdrachten</p>
<p><u>Transfer naar school</u></p> <p>De transfer naar school wordt gemist.</p> <p>→ concrete opdrachten toevoegen voor op school (bijvoorbeeld om in de klas te vertellen over STER-training of de map te laten zien)</p>
<p><u>Meer werkvormen PMT en creatieve therapie</u></p> <p>Werkvormen vanuit PMT en creatieve therapie lijken zeer werkzaam te zijn bij deze doelgroep.</p> <p>→ meer werkvormen vanuit PMT en creatieve therapie opnemen in de behandeling zodat een keuze kan worden gemaakt</p>
<p><u>Opbouw werkvormen</u></p> <p>→ eerst ervaren en dan pas erover praten</p> <p>→ de werkvorm 'Markt' in een eerdere behandelsessie omdat het zorgt voor veel inzicht over sociale situaties bij de kinderen en professionals</p>
<p><u>Niet passende/te moeilijke werkvormen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - filmpje van Mister Bean - helpende en niet helpende gedachten - boom oefening - kwartet spel of memory bij een samenwerkingsopdracht <p>→ werkvormen aanpassen of vervangen door andere werkvormen</p>
<p><u>Psycho-educatie</u></p> <p>De psycho-educatie en de termen die erin gebruikt worden worden als ingewikkeld ervaren door de kinderen en ouders. Er is veel taal voor nodig om deze termen uit te leggen terwijl de taal juist lastig is. Bijvoorbeeld 'inkant' en 'uitkant', 'snelweg' en 'omweg'.</p> <p>→ een spelvorm bedenken bij de psycho-educatie</p> <p>→ de plaatjes en korte teksten gebruiken vanuit het Deelkrachtproject <i>Visualisaties psycho-educatie</i></p>

Formulering doelen

De standaard doelen zijn niet zo gebruiksvriendelijk voor de kinderen. De kinderen hebben moeite om hun doelen te begrijpen, verwoorden en erop te reflecteren.

→ formulering van de doelen eenvoudiger maken

Video-opnames bekijken

→ video-opnames maken en die daarna terugkijken met het team om te reflecteren waarom een werkvorm of interactie goed verloopt of juist niet.

BergOp/ROM

De Peabody Picture Vocabulary Test wordt gebruikt als evaluatie-instrument van de STER-training. Voor het meten van de effectiviteit van de behandeling lijkt dit niet passend.

→ als evaluatie-instrument een lijst voor communicatieve redzaamheid of weerbaarheid